

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 7 grudnia 2015 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

I. zasądził od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. na rzecz powoda A. L. kwotę łącznie 32.213,65 zł tytułem ryczału za noclegi wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot i dat szczegółowo wskazanych w sentencji,

II. zasądził od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. na rzecz powoda W. C. kwotę 38.227,02 zł tytułem ryczału za noclegi wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot i dat szczegółowo wskazanych w sentencji,

III. zasądził od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. na rzecz A. W. kwotę 42.767,52 zł tytułem ryczału za noclegi wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot i dat szczegółowo wskazanych w sentencji.

IV. zasądził od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. na rzecz:

1. A. L. kwotę 5.046,19 zł tytułem zwrotu kosztów procesu poniesionych w pierwszej i w drugiej instancji;
2. W. C. kwotę 5.046,19 zł tytułem zwrotu kosztów procesu poniesionych w pierwszej i w drugiej instancji;
3. A. W. kwotę 5.046,19 zł tytułem zwrotu kosztów procesu poniesionych w pierwszej i w drugiej instancji;

V. zasądził od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi kwotę 9.745,08 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych;

VI. nadaje wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności:

w punkcie I w zakresie kwoty 1.875 zł;

w punkcie II w zakresie kwoty 2.075 zł;

w punkcie III w zakresie kwoty 2.075 zł.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

A. L. był zatrudniony w (...) sp. z o.o. w Ł. w okresie od 10 września 2009 r. do 20 sierpnia 2011 r. w charakterze kierowcy samochodu ciężarowego w transporcie międzynarodowym.

W umowach o pracę zawartych z A. L. na okres próbny od 10 września 2009 roku do 9 grudnia 2009 roku i na czas określony od 10 grudnia 2009 roku do 22 sierpnia 2011 roku określono, że wynagrodzenie składa się z następujących składników:

- 1) wynagrodzenia zasadniczego;
- 2) świadczenia z tytułu podróży służbowych krajowych – według zasad i wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych na obszarze kraju dla pracowników sfery budżetowej;
- 3) świadczenia z tytułu podróży służbowych zagranicznych – według zasad wynikających z przepisów dotyczących podróży służbowych za granicą dla pracowników sfery budżetowej, przy czym wysokość diety, niezależnie od kraju, ustalono na 42 EURO;

4) ryczałt za pracę w godzinach nadliczbowych i za czas dyżuru w kwocie 400 zł miesięcznie.

A. W. był zatrudniony w (...) sp. z o.o. w okresie od 3 lutego 2009 roku do 30 kwietnia 2011 roku jako kierowca samochodu ciężarowego w transporcie międzynarodowym.

W umowach o pracę zawartych z A. W. na okres próbny od 3 lutego 2009 roku do 30 kwietnia 2009 roku i na czas określony od 1 maja 2009 roku do 30 kwietnia 2011 roku określono, że wynagrodzenie składa się z następujących składników:

- 1) wynagrodzenia zasadniczego;
- 2) świadczenia z tytułu podróży służbowych krajowych – według zasad i wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych na obszarze kraju dla pracowników sfery budżetowej;
- 3) świadczenia z tytułu podróży służbowych zagranicznych – według zasad wynikających z przepisów dotyczących podróży służbowych za granicą dla pracowników sfery budżetowej, przy czym wysokość diety, niezależnie od kraju, ustalono na 42 EURO;
- 4) ryczałt za pracę w godzinach nadliczbowych i za czas dyżuru w kwocie 400 zł miesięcznie.

W. C. był zatrudniony w (...) sp. z o.o. w okresie od 2 stycznia 2008 roku do 31 marca 2011 roku jako kierowca samochodu ciężarowego w transporcie międzynarodowym.

W umowach o pracę zawartych z W. C. na okres próbny od 2 stycznia 2008 roku do 31 marca 2008 roku oraz na czas określony od 1 kwietnia 2008 roku do 31 marca 2010 roku i od 1 kwietnia 2010 roku do 22 sierpnia 2011 roku określono, że wynagrodzenie składa się z następujących składników:

- 1) wynagrodzenia zasadniczego;
- 2) świadczenia z tytułu podróży służbowych krajowych – według zasad i wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych na obszarze kraju dla pracowników sfery budżetowej;
- 3) świadczenia z tytułu podróży służbowych zagranicznych – według zasad wynikających z przepisów dotyczących podróży służbowych za granicą dla pracowników sfery budżetowej, przy czym wysokość diety, niezależnie od kraju, ustalono na 42 EURO;
- 4) ryczałt za pracę w godzinach nadliczbowych i za czas dyżuru w kwocie 400 zł miesięcznie.

W (...) sp. z o.o. w Ł. obowiązuje regulamin wynagradzania. Punkt V tego regulaminu - w wersji obowiązującej w okresie od 1 września 2007 roku do 31 grudnia 2011 roku - stanowił, że pracownikowi odbywającemu podróż służbową przysługują świadczenia w następującej wysokości:

podróż krajowa – według zasad i wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych na obszarze kraju dla pracowników sfery budżetowej;

podróż zagraniczna – według zasad wynikających z przepisów dotyczących podróży służbowych za granicą dla pracowników sfery budżetowej, przy czym wysokość diety, niezależnie od kraju, ustalono na 42 EURO.

Podejmując zatrudnienie powodowie podpisali oświadczenia, że zapoznali się z obowiązującym u pracodawcy regulaminem wynagradzania.

Aneks z dnia 18 grudnia 2010 roku z dniem 1 stycznia 2011 roku zmieniono punkt V regulaminu, który otrzymał następujące brzmienie: „Pracownikowi odbywającemu podróż służbową przysługują świadczenia według

zasad i wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych dla pracowników sfery budżetowej, z następującymi wyjątkami:

w przypadku podróży zagranicznej wysokość diety, niezależnie od kraju, ustala się na 42 EURO;

kierowcy nie przysługuje ryczałt za nocleg, gdy miał możliwość odbycia go w przystosowanej do tego kabinie samochodu”.

W realizacji postanowień tego aneksu zawarto z A. L., W. C. i A. W. w dniu 2 stycznia 2011 roku porozumienia zmieniające zawarte umowy o pracę w zakresie wynagrodzenia do pracę. W przypadku każdego powodów w zakresie podróży zagranicznej dodano klauzulę o nie przysługującym kierowcy ryczałcie za nocleg, gdy miał możliwość odbycia go w przystosowanej do tego celu kabinie.

Zarówno na obszarze kraju jak i poza jego granicami powodowie podczas podróży służbowych noclegi odbywali w kabinach pojazdów.

Powodowie A. L. i W. C. raz tylko korzystali z noclegu w hotelu, było to w Polsce, w drodze powrotnej między Ł. a B.. Pozwany wyraził wtedy zgodę na nocleg w hotelu z limitem do wykorzystania w kwocie 200 zł za dwie osoby.

Pozwany dokonywał wypłat ryczałtów za noclegi odbywane wyłącznie w ramach podróży na terenie kraju.

Pozwany nie wypłacał powodom ryczałtów za noclegi w czasie podróży odbywanych poza granicami kraju ani w realizacji wypoczynku dobowego ani tygodniowego.

Pozwany posiadał około 30 samochodów. Były to samochody marki V. i M.. Żaden z samochodów nie posiadał klimatyzacji stacjonarnej, to jest funkcjonującej bez uruchomienia silnika.

Pojazdy były wyposażone w homologowane kabiny przystosowane do noclegu. W kabinie samochodu V. znajdowały się dwie leżanki, większa o wymiarach 2 m na 76 centymetrów oraz mniejsza o wymiarach 1,9 m na 60 cm lub 70 cm ; mniejszą leżankę można było złożyć powiększając tym samym przestrzeń użytkową kabiny. Kabiny posiadały homologacje.

Samochód, którym jeździł A. L. był wyposażony w leżankę o szerokości 70 cm umiejscowioną za siedzeniem kierowcy. Powód stojąc w kabinie, wyprostowany, dotykał głową sufitu. Samochód nie miał klimatyzacji postojowej. Latem temperatura w kabinie sięgała do około 40o C. Samochód był wyposażony w lodówkę.

Kierowcy poruszali się siecią autostrad.

Pozwany wymagał od kierowców postojów na tzw. parkingach bezpiecznych, płatnych. Powodowie W. C. i A. W. podpisali wobec pracodawcy oświadczenia, iż będą zatrzymywali swoje pojazdy na postój jedynie w miejscach dozwolonych i przeznaczonych do postoju pojazdów TIR, np. parkingach na stacjach benzynowych, zajazdach, z wyłączeniem parkingów leśnych. Takie oświadczenie podpisywali wszyscy kierowcy. Pracodawca zwracał kierowcom wydatki poniesione na parkingi.

Pozwany sprzeciwiał się postojom odbywanym na tzw. dzikich parkingach. A. L. zwykle jednak tam odbywał nocny postój, gdyż parkingi umiejscowione przy autostradzie, gdy na nie zjeżdżał po 22.00, były już zajęte.

W Szwecji w K. znajdowała się baza pozwanego, w której dla kierowców był ogrodzony parking i budynek z zapleczem socjalnym. Mieściła się tam toaleta, trzy prysznice, stołówka, pralki, telewizor, fotele. Pokojów noclegów w bazie nie było. Z bazy korzystało około 30 kierowców, ale zdarzało się, że nawet około 80, gdy wszyscy zjechali na weekend.

Powodowie, jak i inni zatrudnieni u pozwanego kierowcy, uważali, że ryczałt za noclegi w podróży odbywanych za granicą im się należy, dlatego też temat niewypłacanego ryczałtu poruszali na zebraniach pracowników z reprezentantem pracodawcy. Takie zebrania odbywały się zanim pozwany wprost wyłączył w regulaminie

wynagradzania prawo do ryczałtu za nocleg. Kierowcy domagali się zapewnienia im noclegów w hotelu bądź ryczałtu w przypadku noclegu w kabinie. Kierowcy zostali poinformowani przez pracodawcę, że mają spać w kabinach samochodu, a w przypadku skorzystania z noclegu w hotelu będą musieli sami ponieść jego koszt.

Temat ryczałtów za noclegi zaczął być u pozwanego poruszany przez kierowców w latach 2009 – 2010, a zaczął narastać w połowie 2010 roku. Finalna rozmowa w tym przedmiocie miała miejsce w grudniu 2010 roku. W efekcie rozmów jakie kierowcy prowadzili z pozwanym pojawiło się od 1 stycznia 2011 roku nowe brzmienie regulaminu wynagradzania i porozumienia do zawartych z kierowcami umów o pracę.

Delegacje pozwany rozliczał na koniec każdego miesiąca na podstawie kart drogowych wypełnionych przez kierowców. Dane z nich były wpisywane do programu komputerowego. Program ma wpisane stawki delegacji obowiązujące u pozwanego. Początkowo program miał wprowadzone stawki zróżnicowane w zależności od kraju, dopiero później do programu została wprowadzona jednolita stawka 42 EURO. W pewnym także czasie program był tak ustawiony, że naliczał ryczałt za noclegi krajowe, co zostało zmienione.

Wszyscy kierowcy otrzymywali z tytułu podróży służbowej dietę w ujednoliconej wysokości 42 EURO za każdy dzień delegacji.

Wypłacana przez pozwanego dieta obejmowała jedynie koszty wyżywienia. Pojęcie diety w rozumieniu pozwanego nie obejmowało ryczałtu za nocleg.

Aktualnie obowiązujący u pozwanego regulamin wynagradzania przewiduje stawkę 47 EURO obejmującą dietę i ryczałt za nocleg. Kwota ta obejmuje równowartość diety krajowej oraz ryczałt za nocleg. Stawka w tej wysokości obowiązuje od stycznia 2015 roku. W regulaminie obowiązującym od 2012 roku obejmującą dietę i ryczałt za nocleg stawka wynosiła 42 EURO. Zmianę taką pozwany wprowadził na skutek powództw wytoczonych przez powodów.

Stosunek pracy z A. L. został rozwiązany z dniem 20 sierpnia 2011 roku za wypowiedzeniem dokonany przez pracodawcę. W ostatnim okresie wynagrodzenie powoda składało się z następujących stałych składników: wynagrodzenie zasadnicze w kwocie 1.475 zł, ryczałt za pracę w godzinach nadliczbowych w kwocie 210 zł, ryczałt za pracę w godzinach nocnych 30 zł, ryczałt za czas dyżuru i zaliczany do dyżuru w kwocie 160 zł, to jest łącznie kwota miesięcznie 1.875 zł.

Stosunek pracy z A. W. został rozwiązany z dniem 20 sierpnia 2011 roku z upływem okresu na jaki została zawarta umowa. W ostatnim okresie wynagrodzenie powoda składało się z następujących stałych składników: wynagrodzenie zasadnicze w kwocie 1.475 zł, ryczałt za pracę w godzinach nadliczbowych w kwocie 210 zł, ryczałt za pracę w godzinach nocnych 30 zł, ryczałt za czas dyżuru i zaliczany do dyżuru w kwocie 160 zł, to jest łącznie kwota miesięcznie 1.875 zł.

Stosunek pracy z W. C. został rozwiązany z dniem 31 marca 2011 roku za porozumieniem stron. W § 2 zawartego porozumienia zawarty został zapis: „Strony oświadczają, iż nie mają co do siebie żadnych roszczeń z tytułu rozwiązanej umowy o pracę”.

Z wnioskiem o rozwiązanie umowy za porozumieniem stron wystąpił powód.

Zawarte w porozumieniu oświadczeniu o braku wzajemnych roszczeń pracodawca uważał jako rozliczenie się z pracownikiem z mienia powierzonego, to jest telefonu służbowego, zaliczek, butów roboczych. Oświadczenie to nie obejmowało kwestii wynagrodzenia. Wzór porozumienia, które podpisał powód, obowiązywało u pozwanego od 2 – 3 lat. Wskazany w nim zapis miał wydźwięk psychologiczny i gwarancję, iż strony umowy o pracę ze sobą rozliczone.

Porozumienie (k.821, k. 822) z dnia 2 stycznia 2011 roku zmieniające warunki umowy o pracę powód podpisał w momencie podpisywania oświadczenia o rozwiązaniu stosunku pracy. Powodowi zależało na szybkim rozwiązaniu stosunku pracy, dlatego podpisał porozumienie z datą 2 stycznia 2011 roku. Powód dokładnie nie wczytywał się w treść zawartego porozumienia o rozwiązaniu stosunku pracy podpisując je.

W ostatnim okresie wynagrodzenie W. C. składało się z następujących stałych składników: wynagrodzenie zasadnicze w kwocie 1.675 zł, ryczałt za pracę w godzinach nadliczbowych w kwocie 210 zł, ryczałt za pracę w godzinach nocnych 30 zł, ryczałt za czas dyżuru i zaliczany do dyżuru w kwocie 160 zł, to jest łącznie kwota miesięcznie 2.075 zł.

W objętym sporem okresie zatrudnienia A. L. odbył 26 podróży służbowych (delegacji), podczas których łącznie korzystał z noclegów w ramach dobowego odpoczynku 291 razy. Delegacje A. L. miały miejsce w następujących terminach i generowały następujące kwoty ryczałtów (z wyłączeniem przepraw promowych):

w roku 2009:

-delegacja nr 1: od 14 września 2009 r. do 30 września 2009 r. (9 noclegów), rozliczona 14 października 2009 roku, ryczałt 1.090,32 zł,

-delegacje nr 2 i 3: od 1 października 2009 r. do 6 października 2009 r. i od 14 października 2009 roku do 30 października 2009 r. (14 noclegów), rozliczone 13 listopada 2009 r., ryczałt 1.505,11 zł,

-delegacje nr 4 i 5: od 1 listopada 2009 r. do 15 listopada 2009 r. i od 26 listopada 2009 r. do 30 listopada 2009 r. (16 noclegów), rozliczone 14 grudnia 2009 r., ryczałt 1.574,11 zł,

-delegacja nr 6: od 1 grudnia 2009 r. do 18 grudnia 2009 r. (14 noclegów), rozliczona 4 stycznia 2010 r., ryczałt 1.623,10 zł,

w roku 2010:

-delegacja nr 1: od 1 stycznia 2010 r. do 24 stycznia 2010 r. (15 noclegów), rozliczona 8 lutego 2010 r., ryczałt 1.723,48 zł,

-delegacja nr 2: od 10 lutego 2010 r. do 28 lutego 2010 r. (13 noclegów), rozliczona 15 marca 2010 r., ryczałt 1.449,62 zł,

-delegacje nr 4 i 5: od 1 marca 2010 r. do 10 marca 2010 r. i od 26 marca 2010 r. do 28 marca 2010 r. (10 noclegów), rozliczone 12 kwietnia 2010 r., ryczałt 1.111,32 zł,

-delegacja nr 6: od 1 kwietnia 2010 r. do 30 kwietnia 2010 r. (17 noclegów), rozliczona 14 maja 2010 r., ryczałt 1.741,38 zł,

delegacje nr 7 i 8: od 1 maja 2010 r. do 4 maja 2010 r. i od 17 maja 2010 r. do 31 maja 2010 r. (12 noclegów), rozliczone 14 czerwca 2010 r., ryczałt 1.350,34 zł,

-delegacja nr 9: od 1 czerwca 2010 r. do 22 czerwca 2010 r. (17 noclegów), rozliczona 6 lipca 2010 r., ryczałt 1.824,86 zł,

-delegacja nr 10: od 23 lipca 2010 r. do 31 lipca 2010 r. (6 noclegów), rozliczona 16 sierpnia 2010 r., ryczałt 563,12 zł,

-delegacja nr 11: od 1 sierpnia 2010 r. do 31 sierpnia 2010 r. (21 noclegów), rozliczona 14 sierpnia 2010 r., ryczałt 2.456,59 zł,

-delegacja nr 12: od 1 września 2010 r. do 9 września 2010 r. (4 noclegi), rozliczona 14 września 2010 r., ryczałt 410,66 zł,

-delegacja nr 13: od 14 listopada 2010 r. do 30 listopada 2010 r. (15 noclegów), rozliczona 14 grudnia 2010 r., ryczałt 1.629,24 zł,

-delegacja nr 14: od 1 grudnia 2010 r. do 21 grudnia 2010 r. (16 noclegów), rozliczona 4 stycznia 2011 r., ryczałt 1735,10 zł,

w roku 2011:

- delegacja nr 1: od 16 stycznia 2011 r. do 31 stycznia 2011 r. (10 noclegów), rozliczona 14 lutego 2011 r., ryczałt 1.148,21 zł,
- delegacja nr 2: od 1 lutego 2011 r. do 27 lutego 2011 r. (20 noclegów), rozliczona 14 marca 2011 r., ryczałt 2.161,29 zł,
- delegacja nr 3: od 17 marca 2011 r. do 30 marca 2011 r. (9 noclegów), rozliczona 14 kwietnia 2011 r., ryczałt 1024,99 zł,
- delegacja nr 4: od 1 kwietnia 2011 r. do 23 kwietnia 2011 r. (19 noclegów), rozliczona 9 maja 2011 r., ryczałt 2.134,37 zł,
- delegacja nr 5: od 11 maja 2011 r. do 28 maja 2011 r. (12 noclegów), rozliczona 13 czerwca 2011 r., ryczałt 1.422,92 zł,
- delegacja nr 6: od 9 czerwca 2011 r. do 30 czerwca 2011 r. (18 noclegów), rozliczona 14 lipca 2011 r., ryczałt 2.039,96 zł,
- delegacja nr 7: od 1 lipca 2011 r. do 7 lipca 2011 r. (4 noclegi), rozliczona 21 lipca 2011 r., ryczałt 493,58 zł.

Ogółem wartość ryczałtów przysługująca A. L. za noclegi w realizacji dobowego odpoczynku, z wyłączeniem przepraw promowych, opiewa na łączną kwotę 32.213,65 zł.

W objętym sporem okresie zatrudnienia A. W. odbył 25 podróży służbowych (delegacji), podczas których łącznie korzystał z noclegów w ramach dobowego odpoczynku 383 razy. Delegacje A. W. miały miejsce w następujących terminach i generowały następujące kwoty ryczałtów (z wyłączeniem przepraw promowych):

w roku 2009:

- delegacja nr 1: od 11 lutego 2009 r. do 28 lutego 2009 r. (13 noclegów), rozliczona 14 marca 2009 r., ryczałt 1.717,52 zł,
- delegacja nr 2: od 1 marca 2009 r. do 30 marca 2009 r. (8 noclegów), rozliczona 14 kwietnia 2009 r., ryczałt 823,61 zł,
- delegacja nr 3: od 1 kwietnia 2009 r. do 30 kwietnia 2009 r. (18 noclegów), rozliczona 14 maja 2009 r., ryczałt 2.016,40 zł,
- delegacja nr 4: od 1 maja 2009 r. do 23 maja 2009 r. (20 noclegów), rozliczona 8 czerwca 2009 r., ryczałt 2.439,85 zł,
- delegacja nr 5: od 10 czerwca 2009 r. do 19 czerwca 2009 r. (9 noclegów), rozliczona 3 lipca 2009 r., ryczałt 1.059,21 zł,
- delegacja nr 6: od 1 lipca 2009 r. do 31 lipca 2009 r. (25 noclegów), rozliczona 14 sierpnia 2009 r., ryczałt 2.552,88 zł,
- delegacja nr 7: od 3 sierpnia 2009 r. do 17 sierpnia 2009 r. (13 noclegów), rozliczona 31 sierpnia 2009 r., ryczałt 980,76 zł,
- delegacja nr 8: od 8 września 2009 r. do 30 września 2009 r. (18 noclegów), rozliczona 14 października 2009 r., ryczałt 1.658,18 zł,
- delegacja nr 9: od 1 października 2009 r. do 24 października 2009 r. (19 noclegów), rozliczona 9 listopada 2009 r., ryczałt 2.172,64 zł,
- delegacja nr 10: od 13 listopada 2009 r. do 29 listopada 2009 r. (13 noclegów), rozliczona 14 grudnia 2009 r., ryczałt 1.380,42 zł,
- delegacja nr 11: od 2 grudnia 2009 r. do 21 grudnia 2009 r. (17 noclegów), rozliczona 4 stycznia 2010 r., ryczałt 2.031,55 zł,

rok 2010:

-delegacja nr 1: od 10 stycznia 2010 r. do 31 stycznia 2010 r. (15 noclegów), rozliczona 15 lutego 2010 r., ryczałt 1.899,44 zł,

-delegacja nr 2: od 1 lutego 2010 r. do 28 lutego 2010 r. (10 noclegów), rozliczona 15 marca 2010 r., ryczałt 1.063,87 zł,

-delegacja nr 3: od 1 marca 2010 r. do 30 marca 2010 r. (19 noclegów), rozliczona 14 kwietnia 2010 r., ryczałt 2.128,72 zł,

-delegacja nr 4: od 2 kwietnia 2010 r. do 30 kwietnia 2010 r. (9 noclegów), rozliczona 14 maja 2010 r., ryczałt 1.055,56 zł,

-delegacja nr 5: od 1 maja 2010 r. do 30 maja 2010 r. (25 noclegów), rozliczona 14 czerwca 2010 r., ryczałt 2.853,04 zł,

-delegacja nr 6: od 2 czerwca 2010 r. do 30 czerwca 2010 r. (11 noclegów), rozliczona 14 lipca 2010 r., ryczałt 1.159,51 zł,

-delegacja nr 7: od 1 lipca 2010 r. do 31 lipca 2010 r. (26 noclegów), rozliczona 16 sierpnia 2010 r., ryczałt 2.914,00 zł,

-delegacja nr 8: od 1 sierpnia 2010 r. do 4 sierpnia 2010 r. (2 noclegi), rozliczona 18 sierpnia 2010 r., ryczałt 231,14 zł,

-delegacja nr 9: od 13 września 2010 r. do 28 września 2010 r. (12 noclegów), rozliczona 12 października 2010 r., ryczałt 1.456,10 zł,

-delegacja nr 10: od 1 października 2010 r. do 27 października 2010 r. (21 noclegów), rozliczona 10 listopada 2010 r., ryczałt 2.496,79 zł,

-delegacja nr 11: od 2 grudnia 2010 r. do 30 grudnia 2010 r. (22 noclegi), rozliczona 13 stycznia 2011 r., ryczałt 2.691,24 zł,

rok 2011:

-delegacja nr 1: od 1 stycznia 2011 r. do 17 stycznia 2011 r. (13 noclegów), rozliczona 31 stycznia 2011 r., ryczałt 1.406,11 zł,

-delegacja nr 2: od 10 lutego 2011 r. do 22 lutego 2011 r. (15 noclegów), rozliczona 8 marca 2011 r., ryczałt 1.543,74 zł,

-delegacja nr 3: od 4 marca 2011 r. do 16 marca 2011 r. (10 noclegów), rozliczona 30 marca 2011 r., ryczałt 1.035,24 zł.

Ogółem wartość ryczałtów przysługująca A. W. za noclegi w realizacji dobowego odpoczynku, z wyłączeniem przepraw promowych, opiewa na łączną kwotę 42.767,52 zł.

W objętym sporem, okresie zatrudnienia W. C. odbył 24 podróże służbowe (delegacje), podczas których łącznie korzystał z noclegów w ramach dobowego odpoczynku 349 razy. Delegacje W. C. miały miejsce w następujących terminach i generowały następujące kwoty ryczałtów (z wyłączeniem przepraw promowych):

w roku 2009:

-delegacja nr 1: od 1 lutego 2009 r. do 28 lutego 2009 r. (10 noclegów), rozliczona 14 marca 2009 r., ryczałt 1.098,87 zł,

-delegacja nr 2: od 1 marca 2009 r. do 31 marca 2009 r. (26 noclegów), rozliczona 14 kwietnia 2009 r., ryczałt 3.206,35 zł,

-delegacja nr 3: od 1 kwietnia 2009 r. do 5 kwietnia 2009 r. (3 noclegi), rozliczona 20 kwietnia 2009 r., ryczałt 362,89 zł,

-delegacja nr 4: od 1 maja 2009 r. do 31 maja 2009 r. (22 noclegi), rozliczona 15 czerwca 2009 r., ryczałt 2.529,76 zł,

-delegacja nr 5: od 1 czerwca 2009 r. do 17 czerwca 2009 r. (10 noclegów), rozliczona 1 lipca 2009 r., ryczałt 1.077,80 zł,

-delegacja nr 6: od 30 czerwca 2009 r. do 31 lipca 2009 r. (22 noclegi), rozliczona 14 sierpnia 2009 r., ryczałt 2.405,58 zł,

-delegacja nr 7: od 3 sierpnia 2009 r. do 26 sierpnia 2009 r. (20 noclegów), rozliczona 9 września 2009 r., ryczałt 2.257,48 zł,

-delegacja nr 8: od 10 września 2009 r. do 30 września 2009 r. (15 noclegów), rozliczona 14 października 2009 r., ryczałt 1.736,17 zł,

-delegacja nr 9: od 30 września 2009 r. do 22 października 2009 r. (18 noclegów), rozliczona 5 listopada 2009 r., ryczałt 2.074,41 zł,

-delegacja nr 10: od 19 listopada 2009 r. do 30 listopada 2009 r. (10 noclegów), rozliczona 14 grudnia 2009 r., ryczałt 827,59 zł,

-delegacja nr 11: od 1 grudnia 2009 r. do 19 grudnia 2009 r. (10 noclegów), rozliczona 4 stycznia 2010 r., ryczałt 1.147,95 zł,

rok 2010:

-delegacja nr 1: od 1 stycznia 2010 r. do 31 stycznia 2010 r. (21 noclegów), rozliczona 15 lutego 2010 r., ryczałt 2.278,07 zł,

-delegacja nr 2: od 31 stycznia 2010 r. do 23 lutego 2010 r. (16 noclegów), rozliczona 9 marca 2010 r., ryczałt 1.457,33 zł,

-delegacja nr 3: od 10 marca 2010 r. do 31 marca 2010 r. (17 noclegów), rozliczona 14 kwietnia 2010 r., ryczałt 1.789,97 zł,

-delegacja nr 4: od 31 marca 2010 r. do 23 kwietnia 2010 r. (12 noclegów), rozliczona 7 maja 2010 r., ryczałt 1.205,04 zł,

-delegacja nr 5: od 22 czerwca 2010 r. do 30 czerwca 2010 r. (5 noclegów), rozliczona 14 lipca 2010 r., ryczałt 557,79 zł,

-delegacja nr 6: od 30 czerwca 2010 r. do 30 lipca 2010 r. (22 noclegi), rozliczona 13 sierpnia 2010 r., ryczałt 2.359,89 zł,

-delegacja nr 7: od 30 lipca 2010 do 31 sierpnia 2010 r. (19 noclegów), rozliczona 14 września 2010 r., ryczałt 2.271,55 zł,

-delegacja nr 8: od 31 sierpnia 2010 r. do 16 września 2010 r. (8 noclegów), rozliczona 30 września 2010 r., ryczałt 750,66 zł,

-delegacja nr 9: od 12 października 2010 r. do 31 października 2010 r. (15 noclegów), rozliczona 15 listopada 2010 r., ryczałt 1.668,76 zł,

-delegacja nr 10: od 31 października 2010 r. do 30 listopada 2010 r. (19 noclegów), rozliczona 14 grudnia 2010 r., ryczałt 2.000,70 zł,

-delegacja nr 11: od 30 listopada 2010 r. do 24 grudnia 2010 r. (14 noclegów), rozliczona 7 stycznia 2011 r., ryczałt 1.661,02 zł,

rok 2011:

-delegacja nr 1: od 18 stycznia 2011 r. do 31 stycznia 2011 r. (9 noclegów), rozliczona 14 lutego 2011 r., ryczałt 845,30 zł,

-delegacja nr 2: od 1 lutego 2011 r. do 10 lutego 2011 r. (6 noclegów), rozliczona 24 lutego 2011 r., ryczałt 656,21 zł.

Ogółem wartość ryczałtów przysługująca W. C. za noclegi w realizacji dobowego odpoczynku, z wyłączeniem przepraw promowych, opiewa na łączną kwotę 38.227,02 zł.

Podczas podróży służbowych A. L. wykonywał tzw. regularny odpoczynek tygodniowy, to jest trwający powyżej 45 godzin, łącznie przez 33 noce, co generowało ryczałty za noclegi na łączną kwotę 3.450,98 zł, w tym:

- w październiku 2009 r. 2 noclegi, ryczałt 218, 51 zł,

- w listopadzie 2009 r. 2 noclegi, ryczałt 165, 72 zł,

- w grudniu 2009 r. 3 noclegi, ryczałt 317,36 zł,

- w maju 2010 r. 3 noclegi, ryczałt 328,80 zł,

- w czerwcu 2010 r. 3 noclegi, ryczałt 310, 94 zł,

- w lipcu 2010 r. 3 noclegi, ryczałt 309, 62 zł,

- w sierpniu 2010 r. 5 noclegów, ryczałt 565,37 zł,

- we wrześniu 2010 r. 4 noclegi, ryczałt 410,66 zł,

- w listopadzie 2010 r. 3 noclegi, ryczałt 366, 61 zł,

- w grudniu 2010 r. 5 noclegów, ryczałt 457,39 zł.

Podczas podróży służbowych A. W. wykonywał tzw. regularny odpoczynek tygodniowy, to jest trwający powyżej 45 godzin, łącznie przez 55 noce, co generowało ryczałty za noclegi na łączną kwotę 6.178,61 zł, w tym:

- w marcu 2009 r. – 5 noclegów, ryczałt 555,80 zł,

- w kwietniu 2009 r. – 2 noclegi, ryczałt 235,44 zł,

- w maju 2009 r. – 3 noclegi, ryczałt 351,13 zł,

- w czerwcu 2009 r. – 2 noclegi, ryczałt 240,08 zł,

- w lipcu 2009 r. – 2 noclegi, ryczałt 246, 48 zł,

- w sierpniu 2009 r. – 4 noclegi, ryczałt 286, 75 zł,

- we wrześniu 2009 r. – 2 noclegi, ryczałt 211,13 zł,

- w październiku 2009 r. – 3 noclegi, ryczałt 327,77 zł,

- w listopadzie 2009 r. – 3 noclegi, ryczałt 310, 73 zł,

- w grudniu 2009 r. – 2 noclegi, ryczałt 211, 57 zł,

- w styczniu 2010 r. – 3 noclegi, ryczałt 487,39 zł,

- w maju 2010 r. – 5 noclegów, ryczałt 611,55 zł,

- w lipcu 2010 r. – 8 noclegów, ryczałt 841,60 zł,
- we wrześniu 2010 r. – 3 noclegi, ryczałt 392,04 zł,
- w październiku 2010 r. – 5 noclegów, ryczałt 565,21 zł,
- w styczniu 2011 r. – 3 noclegi, ryczałt 303,94 zł.

Podczas podróży służbowych W. C. wykonywał tzw. regularny odpoczynek tygodniowy, to jest trwający powyżej 45 godzin, łącznie przez 55 noce, co generowało ryczałty za noclegi na łączną kwotę 6.134,88 zł, w tym:

- w lutym 2009 r. – 2 noclegi, ryczałt 250,04 zł,
- w marcu 2009 r. – 3 noclegi, ryczałt 378,72 zł,
- w maju 2009 r. – 2 noclegi, ryczałt 250,26 zł,
- w lipcu 2009 r. – 5 noclegów, ryczałt 538,28 zł,
- w sierpniu 2009 r. – 5 noclegów, ryczałt 211,14 zł,
- we wrześniu 2009 r. – 2 noclegi, ryczałt 217,46 zł,
- w październiku 2009 r. – 2 noclegi, ryczałt 327,77 zł,
- w listopadzie 2009 r. – 5 noclegów, ryczałt 465,06 zł,
- w grudniu 2009 r. – 5 noclegów, ryczałt 360,00 zł,
- w lutym 2010 r. – 4 noclegi, ryczałt 484,01 zł,
- w kwietniu 2010 r. – 4 noclegi, ryczałt 444,37 zł,
- w czerwcu 2010 r. – 3 noclegi, ryczałt 320,26 zł,
- w lipcu 2010 r. – 6 noclegów, ryczałt 687,37 zł,
- w sierpniu 2010 r. – 2 noclegi, ryczałt 206,20 zł,
- we wrześniu 2010 r. – 2 noclegi, ryczałt 205,33 zł,
- w październiku 2010 r. – 2 noclegów, ryczałt 205,71 zł,
- w listopadzie 2010 r. – 2 noclegi, ryczałt 209,78 zł,
- w grudniu 2010 r. – 3 noclegi, ryczałt 373,12 zł.

U pozwanego we wrześniu i październiku 2011 roku Państwowa Inspekcja Pracy przeprowadziła kontrolę. Podczas kontroli pracodawca m.in. wyjaśnił, że wypłaca diety krajowe i ryczałt za noclegi na terenie kraju, natomiast wyjazdy zagraniczne są rozliczane po przeliczeniu diet z Euro na złotówki, przy czym ryczałty za noclegi odbywane za granicą nie są wypłacane, gdyż kierowcy śpią w kabinie samochodu. Wskazywał, że wszystkie należności są wypłacane w jednej kwocie – diecie, bez rozbicia na poszczególne składniki. Wyjaśnił, że nie był także wypłacany ryczałt za noclegi z tytułu regularnych tygodniowych odpoczynków (45 godzinnych). Ze sporządzonego protokołu kontroli wynika m.in., że pozwany dokonał wypłaty diet w kwotach wyższych niż należne.

Po odliczeniu od nadpłaty powstałej z tytułu wypłaconych diet wskazanych wyżej kwot wyliczonych jako ryczałty za noclegi odbywane w ramach 45-godzinnych odpoczynków (odpowiednio kwoty 3.450,98 zł w przypadku A. L., 6.178,61 zł - A. W. i 6.134,88 zł - W. C.) z tytułu wypłaconych diet pozostała nadpłata odpowiednio w kwotach:

- w przypadku A. L. – 2.897,43 zł,
- w przypadku A. W.– 1.689,01 zł,
- w przypadku W. C. – 1.307,47 zł.

Powyższych ustaleń Sąd Rejonowy dokonał na podstawie zeznań powodów, zgłoszonych świadków M. Z. i T. J. oraz opinii dopuszczonego w sprawie biegłego rewidenta, który opinię swą wydał w oparciu o dokumenty zawarte w aktach sprawy, w szczególności poświadczające odbyte delegacje, karty drogowe i dane z programu T.. Wątpliwości i uwagi jakie obydwie strony zgłaszały w toku postępowania do opinii zostały w uznaniu Sądu wyczerpująco wyjaśnione w złożonych przez biegłego dwóch uzupełniających opiniach pisemnych oraz w dwóch opiniach ustnych przedstawionych na rozprawach. W konsekwencji Sąd uznał, że opinia biegłego, z uwzględnieniem przedstawionych korekt, w całości zasługuje na przyznanie jej waloru wiarygodności. Została ona bowiem sporządzona przez biegłego posiadającego duże doświadczenie zawodowe oraz uznane kompetencje w zakresie swojej specjalności, co daje rękojmię tego, iż powierzone biegłemu obowiązki zostały wykonane z należyłą rzetelnością i sumiennością.

Sąd pominął materiał dowodowy zmierzający do ustalenia standardu kabin, w których powodowie odbywali noclegi. Kwestia ta nie ma bowiem znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Mając na względzie aktualne orzecznictwo Sądu Najwyższego stwierdzić należy, że standard kabiny nie ma wpływu na nabycie prawa do ryczałtu za nocleg.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Rejonowy uznał, iż powództwa zasługiwały na uwzględnienie.

Sąd podniósł, iż w rozpoznawanej sprawie powodowie A. L., A. W. i W. C., zatrudnieni u pozwanego jako kierowcy samochodów ciężarowych w transporcie międzynarodowym, w objętych sporem okresach zatrudnienia na przestrzeni lat 2009 - 2011 odbywali podróże zagraniczne, za które otrzymywali dietę w ujednoczonej wysokości 42 Euro za każdy dzień delegacji. Powyższe wynikało z obowiązującego u pozwanego regulaminu wynagradzania, jak i zapisów zawartych przez strony umów o pracę. Bezspornym jest, że z tytułu podróży zagranicznych powodowie, poza wspomnianą dietą, nie otrzymywali ryczałtów za nocleg tak w realizacji odpoczynku dobowego jak i odpoczynku tygodniowego, zaś noclegi spędzali w kabinie samochodu ciężarowego wyposażonej odpowiednio w miejsce do spania. Pozwany pracodawca od początku procesu konsekwentnie wyrażał i nadal wyraża pogląd, że prawo do ryczałtu za noclegi zatrudnionym w charakterze kierowców powodom nie przysługuje z uwagi na zapewniony bezpłatny nocleg w przystosowanej do tego celu kabinie samochodu.

Odnosząc się do powyższej spornej kwestii Sąd Rejonowy, będąc zresztą związany wykładnią przepisów dokonaną w rozpoznawanym stanie faktycznym przez Sąd Najwyższy w uchwale podjętej w dniu 7 października 2014 roku w sprawie o sygn. akt I PZP 3/14, stoi na stanowisku, iż zapewnienie pracownikowi – kierowcy samochodu ciężarowego odpoczynku nocnego w kabinie samochodu ciężarowego podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.)”.

Sąd Najwyższy podejmując uchwałę o treści jak wyżej w pełni podzielił argumentację prawną zawartą w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 12 czerwca 2014 r., sygn. II PZP 1/14. Przyjęto w niej, że zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego odpowiedniego miejsca do spania w kabinie tego pojazdu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi

zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1 -3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy. Konsekwencją tego jest uznanie, że zapewnienie przez pracodawcę pracownikowi odpowiedniego miejsca do spania w kabinie samochodu ciężarowego, czyli wyposażenie samochodu w odpowiednie urządzenia (leżankę, klimatyzację, ogrzewanie itp.) pozwala na wykorzystanie przez kierowcę w samochodzie dobowego (dziennego) odpoczynku, przy spełnieniu warunków określonych w art. 8 ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego; natomiast nie oznacza zapewnienia mu przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia z 2002 r. Taki stan rzeczy uprawnia pracownika do otrzymania od pracodawcy zwrotu kosztów noclegu co najmniej na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1 lub 2 tego rozporządzenia.

Sąd zauważył, że przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne dotyczyło tylko i wyłącznie wykładni § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, a ściślej wykładni użytego w tym przepisie zwrotu „bezpłatny nocleg”, nie dotyczyło natomiast konsekwencji prawnych ustalenia przez strony stosunku pracy warunków wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u pracodawcy prywatnego (innego niż państwowa lub samorządowa jednostka sfery budżetowej) w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, w sytuacji gdy strony stosunku pracy ustaliły, że pracownik nie będzie uprawniony do ryczałtu za nocleg, jeżeli odbywa go w przystosowanej do tego kabinie pojazdu. Poza zakresem rozważań Sądu Najwyższego znalazła się wobec tego kwestia, podnoszona i eksponowana w postępowaniu przez stronę pozwaną, że w stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy pracodawca w regulaminie wynagradzania począwszy od 1 stycznia 2011 roku wyraźnie wyłączył prawo zatrudnionych kierowców do ryczałtu za noclegi w związku z zapewnieniem im bezpłatnego noclegu w kabinach samochodów ciężarowych.

Przechodząc do meritum sprawy Sąd przypomniał, że kwestie przysługujących pracownikowi należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową określa art. 77⁵ § 1 k.p., zgodnie z którym należności tego rodzaju przysługują pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy.

W § 2 art. 77⁵ przewidziano, że minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Rozporządzenie powinno w szczególności określać wysokość diet, z uwzględnieniem czasu trwania podróży, a w przypadku podróży poza granicami kraju - walutę, w jakiej będzie ustalana dieta i limit na nocleg w poszczególnych państwach, a także warunki zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków.

W myśl § 3 warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania.

Zgodnie z § 4 postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w § 2.

Zgodnie zaś z § 5 w przypadku gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2.

Na podstawie upoważnienia zawartego w art. 77⁵ § 2 k.p. wydane zostało rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991, z późn. zm.), które obowiązywało w okresie 1 stycznia 2003 roku do 28 lutego 2013 roku. W § 2 rozporządzenia dokonano rozróżnienia należności z tytułu podróży na diety oraz przysługujący pracownikowi zwrot kosztów, do tych ostatnich należą koszty przejazdów i dojazdów, noclegów i innych wydatków, określonych przez pracodawcę odpowiednio do uzasadnionych potrzeb.

Zgodnie z § 4 dieta jest przeznaczona na pokrycie kosztów wyżywienia i inne drobne wydatki i przysługuje w wysokości obowiązującej dla docelowego państwa podróży. Wysokość diety za dobę podróży w poszczególnych państwach została określona w załączniku do rozporządzenia.

Zgodnie zaś z § 9 za nocleg przysługuje pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia (ust. 1). W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa w ust. 1. Ryczałt ten nie przysługuje za czas przejazdu (ust. 2) W uzasadnionych przypadkach pracodawca może wyrazić zgodę na zwrot kosztów za nocleg w hotelu, stwierdzonych rachunkiem, w wysokości przekraczającej limit, o którym mowa w ust. 1. (ust. 3) Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewnia pracownikowi bezpłatny nocleg (ust. 4).

W ocenie sądu Rejonowego biorąc pod uwagę okres, którego spór dotyczy, oceny stanu prawnego jaki obowiązywał w okresie do 3 kwietnia 2010 roku i po tej dacie nie można dokonać z pominięciem pewnej sekwencji zdarzeń. Punktem zwrotnym była uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2008 r., II PZP 11/08 (OSNP 2009 nr 13-14, poz. 166), w której przyjęto, że kierowca transportu międzynarodowego odbywający podróże w ramach wykonywania umówionej pracy i na określonym w umowie obszarze jako miejsce świadczenia pracy nie jest w podróży służbowej w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p. Wykładnia ta oznaczała, że do takich podróży w ogóle nie miał zastosowania ani art. 77⁵ k.p. ani przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. Wcześniej, przed wydaniem wskazanej uchwały, powszechnie przyjmowano, że kierowca transportu międzynarodowego wykonując powierzone mu obowiązki odbywa podróż służbową. Reakcją ustawodawcy na przedstawioną konwersję poglądów była nowelizacja ustawy o czasie pracy kierowców z dnia 16 kwietnia 2004 roku, która weszła w życie w dniu 3 kwietnia 2010 roku. Nowelizacja wprowadziła nową, szczególną definicję podróży służbowej kierowcy (art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców), a w art. 21a znowelizowanej ustawy przyjęto, że kierowcy w podróży służbowej przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach określonych w art. 77⁵ § 3-5 k.p. W wyniku nowelizacji ustawy o czasie pracy kierowców powstała sytuacja prawna, w której podróże kierowców transportu międzynarodowego odbywane w okresie do 3 kwietnia 2010 roku nie stanowiły podróży służbowych w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p. (nie mają więc do nich zastosowania wprost przepisy powszechnie obowiązujące dotyczące zwrotu kosztów podróży służbowych), a po tej dacie stały się podróżami służbowymi (art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców) i kierowcom przysługują w związku z tym należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach określonych w art. 77 § 3-5 k.p. (art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców). Jednakże w okresie do 3 kwietnia 2010 roku moc prawną zachowały korzystniejsze dla pracowników (przyznające diety i zwrot kosztów noclegu) postanowienia układów zbiorowych pracy, regulaminów wynagradzania oraz umów o pracę (art. 9 § 2 i art. 18 § 2 KP). W orzecznictwie, które w tej mierze należy uznać za ugruntowane, przyjmuje się, że w przypadku nieustalenia w układzie zbiorowym (regulaminie wynagradzania) lub umowie o pracę świadczeń z tytułu podróży odbywanych przez kierowcę, jej koszty mogą podlegać wyrównaniu w wysokości odpowiadającej należnościom z tytułu podróży służbowej przewidzianym

w przepisach powszechnie obowiązujących dla pracowników wykonujących rzeczywiście podróże służbowe. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wydanej przedmiotowej sprawie uchwałę z dnia 7 października 2010 roku, powołując się na przywołane w uzasadnieniu wyroki Sądu Najwyższego, a także w wyroku z dnia 4 września 2014 roku wydanym w sprawie o sygn. I PK 7/14 (opubl. Legalis Numer 1073317). W tym ostatnim orzeczeniu Sąd Najwyższy za aktualny uznał pogląd wyrażony w wyroku z dnia 1 kwietnia 2011 r. sygn. II PK 234/10 (OSNP 2012 nr 9-10, poz. 119), zgodnie z którym zwiększone koszty utrzymania kierowcy w czasie wykonywania zadań poza miejscem zamieszkania powinny być rekompensowane, choćby przez analogiczne stosowanie rozporządzeń o podróżach służbowych. Stanowisko to zostało wyrażone w stanie faktycznym, w którym prawo do ryczałtu za nocleg nie zostało przez pracodawcę uregulowane w regulaminie wynagradzania albo w układzie zbiorowym pracy (nie wynikało też z wiążącej strony umowy o pracę). W konsekwencji należy przyjąć, że także z tytułu podróży odbywanych przez kierowców transportu międzynarodowego w okresie do 3 kwietnia 2010 roku przysługują im należności co najmniej takie, jak wynikające z powszechnie obowiązujących aktów wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵k.p.

Przywołane zapatrywanie jest akceptowalne również w sytuacji, gdy w regulaminie wynagrodzenia obowiązującym u pracodawcy wyraźnie zastrzeżono, że pracownikom nie przysługuje ryczałt za noclegi. Zgoda na analogiczne stosowanie § 9 ust. 1 - 4 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. jest bowiem równoznaczna z poddaniem kwestii dotyczącej zapłaty za noclegi zasadzie wyrażonej w art. 9 § 2 k.p. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 września 2014 roku sygn. I PK 7/14, opubl. Legalis Numer 1073317).

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy Sąd przypomniał, że tak obowiązujący w objętych sporem latach 2009 – 2011 u pozwanego pracodawcy regulamin wynagradzania jak i zawarte z powodami umowy o pracę w kwestii świadczeń przysługujących pracownikowi odbywającemu podróż służbową odsyłały do przepisów regulujących podróże służbową pracowników sfery budżetowej odpowiednio na obszarze kraju i za granicą, z tym jednak zastrzeżeniem, że w przypadku podróży zagranicznej wysokość diety, niezależnie od kraju, ustalono na kwotę 42 EURO. W rezultacie te właśnie regulacje, to jest wynikające z przepisów wskazanego rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju oraz rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, winny mieć zastosowanie dla ustalenia należnych powodom z tytułu podróży służbowej świadczeń zarówno w okresie pracy przypadającym przed jak i po 3 kwietnia 2010 roku. Oznacza to, że minimalny standard wszystkich świadczeń przysługujących powodom z tytułu podróży służbowych (to jest diet, zwrotu kosztów przejazdu, noclegów i innych wydatków) wyznaczają przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 77⁵ § 2k.p., które oczywiście w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę mogą być uregulowane korzystniej dla pracownika. W razie braku takich regulacji lub uregulowania mniej korzystnego dla pracownika zastosowanie mają przepisy wykonawcze. To oznacza, że w razie nieprzedstawienia rachunku za hotel (motel) kierowcy przysługuje co najmniej ryczałt w wysokości 25% limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 kp. Zauważyć także należy, że odesłanie zawarte w art. 21a ustawy z 2004 roku o czasie pracy kierowców do art. 77⁵ § 3-5 k.p. oznacza pośrednio także odesłanie do art. 77⁵ § 2 k.p., a w konsekwencji uznanie, że kierowcy- pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu według zasad ustalonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2k.p. chyba, że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone według art. 77⁵ § 3 k.p. w układzie zbiorowym pracy lub regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę.

W konsekwencji powyższego, także przy uwzględnieniu przesądzonego w procesie przez Sąd Najwyższy faktu, iż zapewnienie kierowcy samochodu ciężarowego odpoczynku nocnego w kabinie samochodu podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r., przewidziane w obowiązującym u pracodawcy regulaminie wynagrodzenia wyraźne zastrzeżenie od 1 stycznia 2011 roku, zgodnie z którym zatrudnionym kierowcom ryczałt za noclegi nie przysługuje w związku z zapewnieniem bezpłatnego

noclegu w kabinach samochodów ciężarowych, uznać należy za bezskuteczne. W myśl bowiem art. 9 § 2 k.p. postanowienia układów zbiorowych pracy i porozumień zbiorowych oraz regulaminów i statutów nie mogą być mniej korzystne dla pracowników niż przepisy Kodeksu pracy oraz innych ustaw i aktów wykonawczych, z czego wynika wprost, że przyjęty u pracodawcy regulamin wynagradzania nie może „wyłączyć” prawa pracownika do określonego składnika wynagrodzenia, jeżeli taka należność w konkretnej sytuacji jest przewidziana przepisami Kodeksu pracy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 roku sygn. I PK 33/08, opubl. Legalis Numer 170443). Uregulowanie dla pracownika mniej korzystne, co zostało wyżej powiedziane, powoduje, że zastosowanie mają przepisy wykonawcze. Skoro przepis wewnętrzny przewidywał pobawienie prawa do ryczałtu za nocleg w związku z przyjęciem, że pracodawca zapewnia bezpłatny nocleg w kabinie, nie można uznać, że jest to uregulowanie bardziej korzystne, skoro aktualna wykładnia zakłada, że kabina samochodu nie może być kwalifikowana jako bezpłatny nocleg. Sąd wskazał, że przepisy powszechnie obowiązującego ustawodawstwa pracy mają w zasadzie semiimperatywny charakter, a więc wyznaczone w nich standardy świadczeń mogą być w normatywnych aktach konsensualnych przekraczane lecz jedynie w kierunku korzystnym dla pracownika. Dotyczy to również relacji pomiędzy poszczególnymi porozumieniami zbiorowymi oraz postanowieniami statutów i regulaminów (art. 9 § 3 k.p.). Akt hierarchicznie niższy, lecz korzystniejszy dla pracownika, ma zatem w prawie pracy pierwszeństwo zastosowania. Tak samo jest też ukształtowana relacja pomiędzy postanowieniami przepisów prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p. oraz umową o pracę lub pozostałymi podstawami nawiązania stosunku pracy (art. 18 k.p.).

Sąd wskazał, że w rozpoznawanej sprawie zasadnicze znaczenie w zakresie regulacji zwrotu kosztów podróży miały zawarte z powodami umowy o pracę i obowiązujący u pozwanego regulamin wynagradzania. Zgodnie z tymi aktami z tytułu podróży odbywanej poza granicami kraju powodowie mieli otrzymywać świadczenia przewidziane dla pracowników sfery budżetowej (a te zostały unormowane w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r.) z tym zastrzeżeniem, że kwota należnej diety, niezależnie od kraju, została ustalona na kwotę 42 Euro. Z poczynionych w sprawie ustaleń nie wynika aby dieta - w rozumieniu stron umowy o pracę - obejmowała wszystkie możliwe koszty, w szczególności obok kosztów wyżywienia także koszty ewentualnych noclegów. Przeciwnie zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy wykazał, że pod pojęciem diety tak pracodawca jak i pracownicy rozumieli wyłącznie koszty wyżywienia. Zasadnicze znaczenie odegrały w tej kwestii zeznania świadka M. Z. – zatrudnionej u pozwanego na stanowisku księgowej. Świadek ta jednoznacznie wskazała, że pojęcie diety obejmowało jedynie koszty wyżywienia, natomiast nie obejmowało ryczałtu a nocleg, gdyż pozwany w ogóle nie brał pod uwagę ani w okresie do 31 grudnia 2010 roku ani po tej dacie uprawnień kierowców do zwrotu kosztów noclegów bądź ryczałtu za nocleg z uwagi na zapewnienie kabiny samochodu wyposażonej w miejsce do spania. To, że taki ryczałt za nocleg odbywany w czasie podróży krajowej był wypłacany wynikało jedynie z błędu pracodawcy, którego rzeczywistym zamiarem nie było wypłacanie takiej należności. Trzeba także zauważyć, że z zeznań świadka wynika, że obowiązujące od 1 stycznia 2011 roku nowe brzmienie regulaminu wynagradzania, którym wyraźnie wyłączono prawo do ryczałtu za noclegi w związku z zapewnieniem miejsca do spania w pojeździe, w istocie pojawiło się dopiero w rezultacie żądań pracowników o wypłatę tego świadczenia. W tym miejscu w kwestii spornych noclegów odbywanych w bazie pozwanego mieszczącej się w K. Szwecji, wskazać należy, że w postępowaniu ustalono także ponad wszelką wątpliwość, że baza ta zapewniała kierowcom jedynie dostęp do sanitariatów, natomiast nie zapewniała miejsc noclegowych. Okoliczność tą, podnoszoną przez powodów, potwierdziła świadek M. Z..

W konsekwencji powyższych rozważań i ustaleń Sąd uznał, że roszczenie powodów, w świetle art. 18 § 2 kp. i art. 9 § 2 k.p., należało rozpatrywać na gruncie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. dotyczącego odbywania podróży służbowej poza granicami kraju.

W rozpatrywanej sprawie bezspornym było, że powodowie (jak i inni zatrudnieni u pozwanego kierowcy) nie otrzymywali w okresie spornym ryczałtu za noclegi odbywane w czasie podróży zagranicznych, zaś noclegi spędzali w kabinie samochodu ciężarowego. Samo ustalenie, że pracodawca nie zapewniał bezpłatnego noclegu przesądza o skuteczności roszczenia o ryczałt za noclegi. W przypadku ryczałtu bez znaczenia jest to, czy i w jakiej wysokości pracownik poniósł koszty noclegu. Ryczałt przysługuje bowiem nawet wtedy, gdy kosztów tych faktycznie pracownik nie poniósł. Ryczałt nie przysługuje tylko wtedy, gdy pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg – w

warunkach hotelu (motelu), a nie w dostosowanej do spania kabynie pojazdu. W razie zatem nie przedstawienia rachunku za hotel (motel) kierowcy przysługuje więc co najmniej ryczałt w wysokości 25 % limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., z czym w sprzeczności nie pozostaje możliwość „zaoszczędzenia” przez pracownika wydatków i zwiększenia w ten sposób dochodu uzyskiwanego z tytułu zatrudnienia. Zatem nawet, gdy kierowca nie pokrywa faktycznie kosztów noclegu, ponieważ korzysta w tym celu z kabiny pojazdu i w związku z tym nie przedstawia rachunku za hotel, należy mu się ryczałt (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do uchwały z dnia 7 października 2014 roku).

Konsekwentnie, skoro zostało przyjęte, że regulamin wynagradzania nie przewidywał w ramach wypłaty diety wypłaty ryczałtu za nocleg należało zasądzić na rzecz powodów ryczałt wynikający z treści rozporządzenia, przewidującego wypłatę świadczeń w związku z podróżą poza granicami kraju, w kwotach wyliczonych przez biegłego rewidenta w opinii pisemnej z dnia 27 lutego 2013 roku, przy uwzględnieniu korekty wynikającej z uzupełniającej opinii pisemnej z dnia 8 lipca 2013 roku. W ocenie Sądu Regulamin wynagradzania czy umowa o pracę nie stanowią wyłączonego źródła spornego świadczenia, gdyż silniejsza jest ustawa (art. 9 k.p.) i kierowcy mają prawo do należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem zadania służbowego, ustalanych na zasadach określonych w przepisach art. 77 § 3-5 k.p., czyli do ryczałtów za noclegi według stawek określonych w § 9 rozporządzenia z 19 grudnia 2002 roku (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 sierpnia 2015 r. sygn. II PK 241/14, opubl. Legalis Numer 1337760).

Sąd oddalił wniosek dowodowy strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego celem wyliczenia kosztów podróży zagranicznej według tzw. ustawowego minimum, które według pozwanego winna wyznaczać dieta krajowa (wynosząca w spornym okresie 23 zł) oraz ryczałt za nocleg w kwotach obliczonych jak dla podróży zagranicznej (który to opinia w istocie miała zweryfikować wyliczenia przedstawione przez stronę pozwaną), uznając, że wniosek ten nie ma znaczenia dla merytorycznego rozpoznania niniejszej sprawy. Sądowi jest znany pogląd wyrażony w uzasadnieniu wyroków Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 2015 roku sygn. II PK 241/14 (opubl. Legalis Numer 1337760) i z dnia 15 września 2015 roku sygn. II PK 248/14 (opubl. (...)), gdzie Sąd ten – podzielając stanowisko wyrażone w uchwale z 12 czerwca 2014 roku sygn. II PZP 1/14 – wyraził jednocześnie zapatrywanie, zgodnie z którym określona w umowie o pracę (czy regulaminie) kwota może w pełni kompensować koszty podróży zagranicznej jeżeli nie jest ona mniej korzystna niż przepisy powszechnie w zakresie minimalnych kosztów wyżywienia (według art. 77⁵ § 4 k.p., czyli dieta krajowa) i ryczałtu za nocleg (według § 9 rozporządzenia). Strona pozwana zdaje się jednak nie dostrzegać, że obydwa wymienione orzeczenia zapadły w innych stanach faktycznych, a mianowicie takich gdzie strony umowy o pracę w umowie tej ustaliły, że określona kwota (konkretnie 42 Euro) obejmowała nie tylko wyżywienie podczas podróży służbowej, ale również ryczałt za noclegi. Tym samym pozwany, przedstawiając własne wyliczenia według powyższych założeń, pomija postanowienia umowne stron, zgodnie z którymi przysługująca z tytułu zagranicznej podróży służbowej kwota 42 Euro diety faktycznie obejmowała wyłącznie koszty wyżywienia. A zatem skoro strony skonkretyzowały w umowach o pracę i obowiązującym regulaminie wynagradzania, że kwota 42 Euro dotyczy tylko wyżywienia to nie ma podstaw do tego aby kwotą tą objąć także ryczałty za noclegi.

W ocenie Sądu I instancji na uwzględnienie nie zasługiwał podniesiony przez pozwanego zarzut potrącenia nadpłaty z tytułu wypłaconych powodom diet. Sad przypomniał, że potrąceniu bez zgody pracownika podlegają tylko ściśle określone należności wymienione wyczerpująco w art. 87 § 1 k.p. Poza tym nie mogą być umorzone przez potrącenie wierzytelności, co do których potrącenie jest wyłączone przez przepisy szczególne (art. 505 pkt. 4 kc.). Ochronie przed możliwością dokonywania potrąceń, przewidzianej w art. 87 k.p., jak również zakazowi dotyczącemu zrzekania się wynagrodzenia z art. 84 k.p. nie podlegają przysługujące pracownikowi od pracodawcy świadczenia, których nie można traktować w kategoriach wynagrodzenia za pracę lub innych świadczeń związanych z pracą, uregulowanych w dziale trzecim Kodeksu pracy (art. 77¹-93 k.p.) (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2009 r. sygn. II PK 117/08, opubl. Legalis Numer 230689; a także A. Sobczyk (red.), Kodeks pracy. Komentarz, Warszawa 2015, Rok 2015, Wydanie 2). Przysługujące pracownikowi należności z tytułu podróży służbowej, jako wymienione we wskazanym dziale, podlegają wobec tego szczególnej ochronie przed potrąceniem.

W związku z powyższym w ocenie Sądu I instancji pozwany pracodawca nie mógł dokonać niejako „zaliczenia” kwot wypłaconych powodowi z tytułu diet na poczet należności z tytułu ryczałtu za noclegi. Niemożność zaliczenia wskazanych świadczeń wynikała po pierwsze z tej przyczyny, że nie mamy tu do czynienia z tymi samymi wierzytelnościami. Choć bowiem wynikają one z tego samego tytułu (podróży służbowej) to jednak, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku, są to dwie odrębne należności. Przeznaczeniem jednej (diety) jest pokrycie kosztów wyżywienia i drobnych wydatków, zaś przeznaczeniem drugiej (ryczałtu) pokrycie kosztów noclegu. Nie ma więc żadnych podstaw prawnych do tego aby w aktach niższego rzędu (jakimi są regulamin wynagradzania i umowy o pracę) podział ten nie został zachowany, a w rezultacie zaliczyć nadpłatę jednego na poczet drugiego. Po drugie, co podnosiła strona powodowa, powodowie nigdy nie wyrazili zgody na dokonanie takiego potrącenia. Należy w tym miejscu podkreślić, że przepis art. 91 k.p. dla potrącenia z wynagrodzenia za pracę wymaga zgody pracownika wyrażonej na piśmie. Wymieniona w tym przepisie zgoda pracownika nie może być blankietowa. Powinna dotyczyć konkretnej, istniejącej wierzytelności /wyrok NSA w W. z dnia 21 grudnia 2012 r. sygn. I OSK 461/05, LEX nr 228247/.

W ocenie Sądu, także w świetle dodatkowo poczynionych w sprawie ustaleń, zawartą w porozumieniu z dnia 31 marca 2011 roku o rozwiązaniu umowy o pracę za porozumieniem stron klauzulę, w której powód W. C. oświadczył, że nie ma wobec pracodawcy żadnych roszczeń z tytułu rozwiązanej umowy o pracę, należy ocenić jako nieskuteczną w zakresie w jakim oświadczenie to dotyczyć by miało wynagrodzenia za pracę i jego elementów, w tym także należności przysługujących z tytułu podróży służbowej. Przede wszystkim, co zostało wyżej wywiedzione, judykatura obejmuje ochroną przewidzianą w rozdziale II działu trzeciego Kodeksu pracy oprócz wynagrodzenia za pracę w ścisłym znaczeniu, także inne należności przysługujące pracownikowi na podstawie przepisów prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 KP i spełniające podobne funkcje jak wynagrodzenie za pracę. W tak rozumianym przedmiocie ochrony mieszczą się należności z tytułu podróży służbowej. Taka umowa (ugoda) pomiędzy stronami umowy o pracę regulująca zrzeczenie z przysługujących wzajemnie roszczeń byłaby zatem prawnie dopuszczalna o ile nie dotyczyłaby wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń związanych z wykonywaną pracą (art. 84 k.p.), ale też jej treść pozwalałaby na ustalenie woli stron, to jest jakie konkretnie roszczenia strony obejmowały swoją intencją. Zdaniem Sądu nie może budzić żadnych wątpliwości, że – wbrew temu, co podnosi strona pozwana – zawarte w dniu 31 marca 2011 roku porozumienie w ogóle nie dotyczyło należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej. Poczynione w sprawie ustalenia, w szczególności znaczenie tu miały zeznania świadka M. Z., w sposób czytelny świadczą o tym, że stwierdzony w porozumieniu brak wzajemnych roszczeń stron w istocie obejmował jedynie rozliczenie się z pracownikiem z mienia powierzonego (telefonu służbowego, zaliczek, butów roboczych), natomiast nie obejmował innych świadczeń należnych w związku z wykonywaną pracą.

Mając powyższe na uwadze Sąd zasądził na rzecz powodów kwoty wskazane przez pełnomocnika w piśmie z dnia 17 sierpnia 2015 roku (k. 752-753), które to kwoty znalazły potwierdzenie w pisemnej opinii biegłego rewidenta.

W zakresie żądania zasądzenia odsetek Sąd zważył, iż stosownie do przepisu art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p., stanowiącego – zgodnie z dyspozycją art. 359 § 1 k.c. – formalne, ustawowe źródło odsetek, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, choćby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Istotne jest więc ustalenie momentu, w którym dłużnik opóźnił się ze spełnieniem świadczenia. Zgodnie z art. 476 k.c. dłużnik dopuszcza się zwłoki, gdy nie spełnia świadczenia w terminie, a jeżeli termin nie jest oznaczony, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela. Zgodnie zaś § 13 ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju rozliczenie kosztów podróży jest dokonywane w walucie otrzymanej zaliczki, w walucie wymienialnej albo w walucie polskiej, w terminie 14 dni od dnia zakończenia podróży. Zobowiązanie pozwanego miało zatem charakter terminowy i stawało się wymagalne, a więc dłużnik popadał w opóźnienie, od dnia następnego po wyżej wymienionym terminie. W konsekwencji, uznając zasadność żądania powodów, należne odsetki ustawowe Sąd zasądził od 15-tego dnia po upływie terminów rozliczenia delegacji służbowych.

Sąd oddalił wniosek strony pozwanej o zawieszenie postępowania na podstawie art.177§1 pkt.1 k.p.c. (wniosek na k. 770 akt) w związku ze złożeniem do Trybunału Konstytucyjnego przez Związek (...) wniosku o kontrolę konstytucyjności norm prawnych z art.21 a ustawy o czasie pracy kierowców, art. 77⁵ § 2-5 k.p., oraz przepisów dwóch kolejnych rozporządzeń Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 2002 roku i 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej - w zakresie naruszenia przez te normy przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskie - jako nie mający oparcia w treści fakultatywnego przepisu art.177 § 1 pkt.1 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Sąd obciążył pozwanego obowiązkiem zapłaty na rzecz każdego z powodów kwot po 5.046,19 zł tytułem zwrotu poniesionych niezbędnych kosztów procesu. Na koszty te w przypadku każdego z powodów analogicznie złożyły się:

- koszty zastępstwa procesowego w łącznej kwocie 4.500 zł, to jest 1.800 zł za I instancję, 900 zł za II instancję i 1.800 zł ponownie za I instancję, ustalone na podstawie § 11 ust. 1 pkt 2 w zw. § 6 pkt. 5 i § 12 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 490, ze zm.);

- koszty sądowe w postaci uiszczonej opłaty od apelacji w kwocie 30 zł;

- wydatki pełnomocnika związane ze stawiennictwem do sądu i koszt nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony w kwocie 516,19 zł.

Wydatki pełnomocnika i koszt osobistego stawiennictwa strony nakazanego przez sąd – udokumentowane przez pełnomocnika powodów (k. 403-407, k. 692-693, k. 704-705 - wyniosły łączną kwotę 1.548,60 zł, którą to kwotę sąd podzielił na trzy równe kwoty (po 516,19 zł) na rzecz każdego z powodów. Na wydatki te złożyły się następujące kwoty:

- 448 zł (112 zł x 4) w związku ze stawiennictwem na rozprawie w dniu 5 września 2012 roku pełnomocnika i powodów zobowiązanych do osobistego stawiennictwa,

- 112 zł w związku ze stawiennictwem na rozprawie w dniu 18 grudnia 2012 roku pełnomocnika,

- 200 zł w związku ze stawiennictwem na rozprawie w dniu 19 czerwca 2013 roku pełnomocnika,

- 136,90 zł w związku ze stawiennictwem na rozprawie w dniu 9 stycznia 2014 roku pełnomocnika,

- 332,50 zł w związku ze stawiennictwem na rozprawie w dniu 12 lutego 2015 roku pełnomocnika,

- 319,20 zł w związku ze stawiennictwem na rozprawie w dniu 14 kwietnia 2015 roku pełnomocnika.

Zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tj. Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594, ze zm.), kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiszczyć, Sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. W niniejszej sprawie na koszty sądowe, których wygrywająca strona powodowa nie miała obowiązku uiszczyć z uwagi na jej ustawowe zwolnienie w tym zakresie (art. 96 ust. 1 pkt 4 ustawy), składały się:

- opłata od pozwu w łącznej wysokości 5.661 zł (5 % od zasądzonych w wyroku należności), ustalona na podstawie art. 35 ust. 1 w związku z art. 13 ust. i art. 21 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych,

- wynagrodzenie biegłego (art. 5 ust. 1 pkt. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych) w łącznej kwocie 4.084,08 zł, w tym 2.642,64 zł (postanowienie k. 340), 720,72 zł (postanowienie k. 423) i 720,72 zł (postanowienie k. 499).

Mając na względzie treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2007 roku (I PZP 1/07, OSNP 2007/19-20/269), zgodnie z którą Sąd w orzeczeniu kończącym w instancji sprawę z zakresu prawa pracy, w której wartość przedmiotu sporu nie przewyższa kwoty 50.000 złotych obciąży pozwanego pracodawcę na zasadach określonych w art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, kosztami sądowymi, których nie miał obowiązku uiścić pracownik wnoszący powództwo, Sąd nakazał pobrać od pozwanej Spółki na rzecz Skarbu Państwa kwotę 5.661 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu.

Wydatkami w postaci kosztów wynagrodzenia biegłego za sporządzone opinie pisemne Sąd obciążył pozwanego na podstawie art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Łącznie zatem koszty sądowe, którymi Sąd obciążył stronę pozwaną na podstawie wskazanych wyżej przepisów wyniosły kwotę 9.745,08 zł.

Sąd nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 477 § 1 k.p.c., ustalając kwotę jednomiesięcznego wynagrodzenia każdego z powodów na podstawie zawartych w aktach osobowych dokumentów w postaci umów o pracę i zmieniających ich warunki porozumień.

Apelację od powyższego orzeczenia wniósł pozwany.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie prawa procesowego

a. art. 177 § 1 pkt. 1 kpc - przez niewłaściwą wykładnię prowadzącą do uznania, że wniosek powoda o zawieszenie postępowania nie znajduje oparcia w treści tego przepisu, w sytuacji uznania przez Sąd w tym samym składzie w/w przepisu jako podstawy zawieszenia postępowania w innym postępowaniu prowadzonym z udziałem pozwanego o takie samo roszczenie.

b. art. 328 § 2 kpc - przez niewskazanie przez Sąd I Instancji w uzasadnieniu wyroku wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, w szczególności przez:

- brak wyjaśnienia oddalenia wniosku o zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt. 1 kpc,

- mimo powołania się pozwanego na klauzulę generalną z art. 8 kp zaniechanie rozważania zasadności roszczeń powodów z punktu widzenia nadużycia prawa i zasad współżycia społecznego,

- mimo podnoszonego przez pozwanego zarzutu, pominięcie rozważań kwestii wykładni postanowień Regulaminu wynagradzania i zawartych przez strony umów o pracę w kontekście zakresu zawartego w nich odwołania do przepisów dotyczących podróży służbowych dla pracowników sfery budżetowej,

- mimo podnoszonego przez pozwanego zarzutu, pominięcie rozważań kwestii wykładni postanowień Regulaminu wynagradzania oraz umów o pracę z zastosowaniem reguł wykładni oświadczenia woli i zaniechanie zbadania, jaki był zgodny zamiar stron w zakresie ukształtowania warunków zwrotu kosztów podróży służbowych w ramach łączącego strony stosunku pracy,

c. art. 233 § 1 kpc — przez uchybienie swobodnej ocenie dowodów wyznaczonej ramami proceduralnymi, regułami logicznego rozumowania i zasadami doświadczenia życiowego, w szczególności przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i jego wybiórczą ocenę prowadzącą do pominięcia faktów istotnych dla ustalenia stanu faktycznego sprawy w świetle podnoszonych przez pozwanego twierdzeń i zarzutów, szczególnie dotyczących

ustalenia w drodze wykładni warunków wypłaty należności z tytułu podróży służbowych wynikających z postanowień łączących strony umów o pracę i obowiązującego Regulaminu wynagradzania oraz klauzuli generalnej z art. 8 kp i w wyniku powyższego nierozpoznanie w pełni istoty sprawy w zakresie:

- rozumienia przez strony pojęcia „diety” jako pokrywającej koszty wyżywienia nie jako przeciwstawnego do pokrycia wszystkich należnych kosztów podróży służbowej, ale jako tożsamego z tym z pojęciem,

- niezmienności wartości świadczeń wypłacanych kierowcom przez pozwanego na pokrycie kosztów podróży służbowej w czasie zatrudnienia pozwanych – wartość „diety” odpowiadała wartości świadczeniu występującemu po zmianie wykładni przepisów pod pojęciem ryczałtu na pokrycie wszystkich kosztów podróży służbowej pod którą obecnie rozumie się koszty wyżywienia (w wysokości diety minimalnej - krajowej) i ryczałt za nocleg,

- ustalenia czy wartość świadczeń wypłaconych powodom na pokrycie kosztów podróży służbowych pod pojęciem „diety” przewyższała minimalną wartość świadczeń na pokrycie kosztów podróży służbowych wynikającą z przepisów rozporządzenia z 19.12.2002 r. Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.), tj. dietę krajową + ryczałt za nocleg,

- wykazania przez pozwanego przeliczeniem złożonym przy piśmie z 06.02.2015 r., że świadczenia wypłacone powodom przez pozwanego z tytułu zwrotu kosztów podróży służbowych są znacząco wyższe niż ustawowego minimum zgodnie z poglądem wyrażonym przez SN (z przyjęciem diety minimalnej + ryczałtu za nocleg w wysokości wyliczonej w opinii biegłego wg rozporządzenia),

- dokonywania przez pozwanego rozliczeń i wypłat z tytułu podróży służbowych bez podziału na poszczególne tytuły świadczeń, co nie pozwala na uznanie, iż wypłacone kwoty mogły dotyczyć wyłącznie diet i nie podlegały zaliczeniu na poczet innych świadczeń skoro pracodawca je wypłacił (niezależnie od tego czy miał taki zamiar czy nie),

- faktycznego dokonania przeliczenia świadczeń wypłaconych powodom z tytułu podróży służbowych z zaliczeniem nadpłaconych świadczeń na poczet ryczałtów za noclegi w wykonaniu nakazu Państwowej Inspekcji Pracy wynikającego z wystąpienia po kontroli z 09.10.2011 r. (protokół nr (...)), którego wykonanie zostało potwierdzone w protokole kontroli nr (...) - (...) - (...) - Pt/12,

d. art. 244 § 1 kpc - przez nieuznanie domniemania prawdziwości i zgodności z prawem protokołów i wystąpień z kontroli Państwowej Inspekcji Pracy, które nakazywały dokonanie przeliczenia kosztów podróży służbowych z uwzględnieniem wypłaty ryczałtów za noclegi związane z odpoczynkiem 45 godzinnym poza bazą oraz potwierdzały skuteczne dokonanie wypłaty tych świadczeń przez pozwaną,

e. art. 217 § 1 kpc w zw. z art. 227 kc i art. 278 § 1 kpc przez pominięcie dowodów mających istotne znaczenie dla sprawy w świetle twierdzeń i zarzutów pozwanego w postaci:

- złożonego przez pozwanego przy piśmie z dnia 06.02.2015 r. porównania wypłaconych powodom należności z tytułu zagranicznych podróży służbowych za okres objęty sporem z wyliczeniem kosztów zagranicznych podróży służbowych za ten sam okres wg ustawowego minimum zgodnie z poglądem wyrażonym przez SN (z przyjęciem diety minimalnej + ryczałtu za nocleg w wysokości wyliczonej w opinii biegłego wg rozporządzenia),

- dowodu z opinii biegłego na okoliczność weryfikacji przedstawionego wyliczenia,

2. naruszenie prawa materialnego:

a) art. 8 kp - przez niewłaściwe zastosowanie (niezastosowanie) w stanie faktycznym sprawy, mimo że wypłacenie powodom należności z tytułu ryczałtów za noclegi stanowi nadużycie prawa z uwagi na:

- niezgodnienie takiego świadczenia w łączącej strony umowie o pracę na co wskazuje wykładnia przepisów obowiązujących w czasie zawierania umów o pracę, świadomość i wola stron,

- wypłatę powodom przez pracodawcę nie tylko wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych, na które strony się umówiły, ale nawet więcej, co pokryło już roszczenia powodów co najmniej w zakresie ryczałtów za noclegi 45 godzinne poza bazą w K. objęte roszczeniem dochodzonym w niniejszej sprawie,

- faktyczną tożsamość wysokości świadczeń wypłaconych powodom ze świadczeniami wypłacanymi dotąd kierowcom po zmianie regulacji wewnętrznych jako ryczałtu na pokrycie całości kosztów podróży służbowych,

- brak podstaw do nakładania na pracodawcę dodatkowych obowiązków ponad uzgodnione przez strony na podstawie nowej wykładni przepisów dokonanej już po ich uchyleniu oraz po ustaniu łączącego strony stosunku pracy,

b) art. 65 kc w zw. z art. 300 kp - przez niewłaściwe zastosowanie (niezastosowanie) w stanie faktycznym sprawy i zaniechanie analizy postanowień regulacji wewnętrznych obowiązujących u pozwanego oraz warunków łączących strony umów o pracę z zastosowaniem wykładni dającej pierwszeństwo temu znaczeniu oświadczenia, które rzeczywiście nadawały mu obie strony w chwili jego złożenia,

c) art. 3 kc w zw. z art. 300 kp i art. 2 Konstytucji RP - przez niewłaściwe zastosowanie (niezastosowanie) w stanie faktycznym sprawy i złamanie zakazu działania prawa wstecz przez zastosowanie do stanu faktycznego sprawy wykładni przepisów § 9 ust. 2 i 4 rozporządzenia z 19.12.2002 r. Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) jaka nie obowiązywała w czasie nawiązania i trwania stosunku pracy łączącego strony oraz w czasie obowiązywania rozporządzenia a nawet wydania po raz pierwszy wyroku w tej sprawie,

d) § 9 ust. 2 i 4 rozporządzenia z 19.12.2002 r. Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) w zw. z art. 77⁵ § 2 kp oraz z art. 20-22, art. 32 i art. 64 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP - przez niewłaściwe zastosowanie (bezpodstawne zastosowanie) w stanie faktycznym sprawy mimo uregulowania przez pozwanego kwestii zwrotu kosztów podróży służbowych w regulaminie wynagradzania i umowach o pracę, w tym ustalenia przez pracodawcę, iż ryczałt się nie należy w przypadku zapewnienia noclegu w kabinie,

e) art. 21 a ustawy o czasie pracy kierowców w zw. z art. 20-22, art. 32 i art. 64 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP - przez błędną (rozszerzającą) wykładnię prowadzącą do wywodzenia z tego przepisu możliwości zastosowania do kierowców art. 77⁵ § 2 kp i przepisów wydanych na podstawie zawartej w nim delegacji, mimo zawartego w art. 21 a w/w ustawy odwołania wyłącznie do art. 77⁵ § 3 - 5 kp,

f) art. 77⁵ § 3 - 5 kp w zw. z art. 20-22, art. 32 i art. 64 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP - przez błędną wykładnię prowadzącą do ograniczenia praw pracodawcy w zakresie swobody kształtowania warunków zwrotu kosztów podróży służbowych ponad ograniczenia wynikające wprost z ustawy.

g) art. 84 i 91 kp - przez błędną wykładnię prowadzącą do utożsamiania należności z tytułu podróży służbowych z wynagrodzeniem za pracę i przypisywanie im ochrony adekwatnej dla wynagrodzenia.

Z uwagi na powyższe skarżący wniósł o zmianę wyroku wydanego przez Sąd I Instancji przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, względnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach procesu, orzeczenie o obowiązku zwrotu na rzecz pozwanego kwot wypłaconych powodom na podstawie pkt. VI wyroku (z rygoru natychmiastowej wykonalności nadanego zgodnie z art. 477² § 1 kpc, tj.: kwoty 1.875 zł - od A. L., kwoty 2.075 zł - od W. C., kwoty 2.075 zł - od A. W..

W odpowiedzi na powyższe pełnomocnik powodów wniósł o oddalenie apelacji pozwanego w całości, zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancje odwoławcza według norm przepisanych.

Pismem z dnia 5 kwietnia 2016 r. pełnomocnik strony pozwanej wniósł o zawieszenie postępowania w sprawie do czasu wydania orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny w sprawie K 11/15 w sprawie zgodności z konstytucją RP art. 21 a ustawy o czasie pracy Kierowców w zw. z art. 77⁵ §2,3 i 5 kp oraz § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia z 19.12.2002 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w zakresie w jakim znajduje zastosowanie do kierowców zatrudnionych w transporcie międzynarodowym z uwagi na to iż powyższe ma podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i jest bezpośrednio powiązane z zarzutami apelacji.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 7 kwietnia 2016 r. strony podtrzymały swoje stanowiska procesowe.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji wydał trafne orzeczenie, znajdujące oparcie zarówno w zebranych w sprawie materiale dowodowym, jak i obowiązujących przepisach prawa.

Nim jednak Sąd Okręgowy odniesie się do wskazanego stanowiska co do meritum, komentarza wymaga oddalenie ponownego wniosku strony pozwanej w przedmiocie zawieszenia postępowania.

Zgodnie z art. 177 § 1 pkt 1 kpc sąd może zawiesić postępowanie z urzędu jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku innego toczącego się postępowania cywilnego.

Przepis ten daje sądowi możliwość fakultatywnego zawieszenia postępowania w sytuacji, gdy wynik innej, toczącej się już sprawy cywilnej, ma zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia rozpatrywanej sprawy. (postanowienie sądu apelacyjnego w Katowicach II APz 11/06, 10 kwietnia 2006 r. LEX nr 217091 a także wyrok SN z 2009-04-08 V CSK 429/08 orz. SN z 9.7.1962 r., I C 82/62, OSP 1963, Nr 11, poz. 279 z glosą E. Wengerka; W. Siedlecki, Przegląd orzecznictwa, PiP 1964, Nr 8-9, s. 318; E. Wengerek, Przegląd orzecznictwa, NP 1964, Nr 9, s. 858).

Sąd Najwyższy wskazał nadto, że przesłankę zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 kpc stanowi nie względ na zasadę ekonomii procesowej czy też podobieństwo okoliczności faktycznych oraz podstawy prawnej dwóch spraw, ale zależność rozstrzygnięcia sprawy zawisłej od wyniku innego sporu, przez co rozumieć należy sytuację, gdy wynik innego sporu stanowi praeiudicium dla danego sporu (por. orz. SN z 9.7.1962 r., I C 82/62, OSP 1963, Nr 11, poz. 279 z glosą E. Wengerka; W. Siedlecki, Przegląd orzecznictwa, PiP 1964, Nr 8-9, s. 318; E. Wengerek, Przegląd orzecznictwa, NP 1964, Nr 9, s. 858). Wobec tego zawieszenie postępowania na tej podstawie może nastąpić gdy nie jest możliwym rozstrzygnięcie sprawy w toczącym się postępowaniu cywilnym bez wcześniejszego rozstrzygnięcia kwestii prejudycjalnych.

W ocenie Sądu Okręgowego wobec wywodów skarżącego, jeszcze raz wskazać należy, iż z taką sytuacją nie mamy do czynienia w rozpatrywanej sprawie. Co prawda do Trybunału Konstytucyjnego wpłynęła skarga Związku (...) w przedmiocie uznania za niezgodne z Konstytucją niektórych przepisów ustawy o czasie pracy kierowców, ustawy – Kodeks Pracy oraz kolejnych dwóch rozporządzeń Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 2002 r. i 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, nie mniej jednak rozstrzygnięcie tej kwestii nie jest prejudykatem dla rozpoznania przedmiotowej sprawy. Istotnie Trybunał Konstytucyjny ma wypowiedzieć się w przedmiocie zgodności z Konstytucją przepisów, które są również postawą orzekania w sprawie niniejszej a zarzuty apelacji w znacznej części pokrywają się z wywodami zawartymi w skardze, niemniej jednak, samo zakwestionowanie konstytucyjności przepisów rangi ustawowej przez powołane do tego organy, nie oznacza automatycznego wyłączenia tych norm z porządku prawnego. Nie ulega wątpliwości, iż do czasu wydania rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny stwierdzającego niezgodność przepisów z Konstytucją, przepisy te podlegają stosowaniu i mogą stanowić podstawę prawną rozstrzygnięcia sądowego. W związku z powyższym sądy są zobligowane do stosowania norm pozostających nadal w porządku prawnym. Z powyższego wynika, iż samo zgłoszenie wniosku o zbadanie zgodności norm ustawowych z Konstytucją nie nakłada obowiązku zawieszenia postępowania do chwili wydania orzeczenia przez

Trybunał Konstytucyjny (wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 listopada 2012 r. III AUa 771/12, Legalis Numer 710480). W niniejszej sprawie oznacza to obowiązek stosowania przepisów wskazywanych przez Związek (...) jako niekonstytucyjne tak długo, aż powołany do tego organ, tj. Trybunał Konstytucyjny nie wyda stosownego rozstrzygnięcia.

Ponadto podkreślić należy raz jeszcze, iż przepis art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. znajduje zastosowanie, gdy wynik jednego postępowania cywilnego zależy od wyniku innego postępowania cywilnego, gdyż przedmiot postępowania prejudycjalnego stanowi element podstawy faktycznej rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu cywilnym. Oznacza to, że nie jest możliwe rozstrzygnięcie sprawy w toczącym się postępowaniu cywilnym bez wcześniejszego rozstrzygnięcia kwestii prejudycjalnych (postanowienie SA w Katowicach z dnia 10 kwietnia 2006 r., III APz 11/06, LEX nr 21709).

Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko przyjęte w doktrynie oraz orzecznictwie Sądu Najwyższego (sprzeczne z prezentowanym przez pozwanego), zgodnie z którym wyrok Trybunału Konstytucyjnego wydany w innej sprawie nie ma charakteru rozstrzygnięcia prejudycjalnego (Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I, Lex 2011, komentarz do art. 177 k.p.c.), zaś postępowanie przez Trybunałem Konstytucyjnym nie jest postępowaniem cywilnym, o jakim mowa w art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2010 r., V CZ 51/10, Lex nr 1375553). W konsekwencji zawieszenie postępowania cywilnego nie wchodzi w grę, gdy pytanie prawne zostało przedstawione Trybunałowi Konstytucyjnemu przez skład orzekający w innej sprawie, a dotyczące zgodności z Konstytucją ustawy, która ma być zastosowana w tym postępowaniu. Przepisy o zawieszeniu postępowania cywilnego powinny być bowiem interpretowane ściśle, a ich wykładnia nie może prowadzić do tworzenia pozaustawowych przesłanek zawieszenia. (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 5 września 2012 r. III AUz 71/12 LEX nr 1216392).

W rozpatrywanym przypadku przedmiotem badania przez Trybunał nie będą elementy podstawy faktycznej rozstrzygnięcia niniejszego sporu, a jedynie przepisy prawa, które będą miały w sprawie zastosowanie. Rozstrzygnięcie powyższej kwestii nie jest zaś prejudykatem dla rozpoznania przedmiotowej sprawy. Jednocześnie sama potencjalna możliwość odmiennej wykładni przepisów prawa, nie stanowi podstawy do zawieszenia przedmiotowego postępowania.

Z tych też względów brak jest podstaw do zawieszenia niniejszego postępowania ponowny wniosek strony pozwanej złożony w tym przedmiocie jako bezzasadny podlegał oddaleniu.

Dodatkowo w sprawie podnieść należy (choć było to już przedmiotem podnoszonej przez Sąd Okręgowy argumentacji w sprawie VII Pa 319/13), iż gdyby Sąd w niniejszej sprawie wydał rozstrzygnięcie niezgodne z wykładnią przepisów dokonaną przez Trybunał Konstytucyjny i stwierdzającą ich niekonstytucyjność zachodziła by podstawa do wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania. Ustawodawca przewidując zaistnienie sytuacji takiej, jak w niniejszej sprawie, stworzył prawne ramy ochrony interesu strony stanowiąc w art. 401¹ KPC instytucję wznowienia postępowania, w przypadku późniejszego uznania przez Trybunał za niekonstytucyjny przepisu stanowiącego podstawę prawną rozstrzygnięcia. Zatem w razie korzystnego rozstrzygnięcia postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, strona pozwana może skorzystać ze stosownych środków prawnych.

Znamiennym jest również iż powyższe okoliczności stanowiły podstawę oddalenia wniosku o zawieszenie postępowania przez Sąd Rejonowy. Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego rozstrzygnięcia wskazał wprost, iż wniosek ten podlegał oddaleniu jako nie mający oparcia w treści fakultatywnego przepisu art.177 § 1 pkt.1 k.p.c. Wobec tego zarzuty apelacji wskazujące na brak wyjaśnienia oddalenia wniosku o zawieszenie postępowania są co najmniej niezrozumiałe

Zgodnie z art. 233 § 1 kpc Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów, według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

Z kolei w myśl art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł,

i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Oznacza to, że wszystkie ustalone w toku postępowania fakty powinny być brane pod uwagę przy ocenie dowodów, a tok rozumowania sądu powinien znaleźć odzwierciedlenie w pisemnych motywach wyroku.

W ocenie Sądu Okręgowego skuteczny zarzut przekroczenia granic swobody w ocenie dowodów może mieć zatem miejsce tylko w okolicznościach szczególnych. Dzieje się tak w razie pogwałcenia reguł logicznego rozumowania bądź sprzeniewierzenia się zasadom doświadczenia życiowego (por. wyrok SN z 6.11.2003 r. II CK 177/02 niepubl.).

Podkreślenia wymaga także fakt, że dla skuteczności zarzutu naruszenia swobodnej oceny dowodów nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Koniecznym jest bowiem wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie Sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny dowodów naruszył Sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając. Ponadto, jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to dokonana ocena nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego można było wysnuć wnioski odmienne (post SN z 23.01.2001 r. IV CKN 970/00, niepubl. wyrok SN z 27.09.2002 r. II CKN 817/00).

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 § 1 k.p.c. wymaga zatem wykazania, iż sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Natomiast zarzut dowolnego i fragmentarycznego rozważenia materiału dowodowego wymaga dla swej skuteczności konkretyzacji, i to nie tylko przez wskazanie przepisów procesowych, z naruszeniem których apelujący łączy taki skutek, lecz również przez określenie, jakich dowodów lub jakiej części materiału zarzut dotyczy, a ponadto podania przesłanek dyskwalifikacji postępowania sądu pierwszej instancji w zakresie oceny poszczególnych dowodów, na tle znaczenia całokształtu materiału dowodowego oraz w zakresie przyjętej podstawy orzeczenia.

W ocenie Sądu Okręgowego wniesiona apelacja tych wymogów nie spełnia. Zarzuty skarżącego sprowadzają się w zasadzie jedynie do polemiki ze stanowiskiem Sądu i interpretacją dowodów dokonaną przez ten Sąd i jako takie nie mogą się ostać. Apelujący przeciwstawia bowiem ocenie dokonanej przez Sąd pierwszej instancji swoją analizę zgromadzonego materiału dowodowego i własny pogląd na sprawę, z pominięciem okoliczności dla niego niewygodnych lub nie odpowiadających jego wersji zdarzeń. Tymczasem zadaniem Sądu Rejonowego – właściwie przez Sąd wykonanym – było przeprowadzenie całościowej oceny zebranego w sprawie materiału, ponieważ tylko taka mogła dać pełny obraz spornych okoliczności i pozwalała na prawidłowe zastosowanie prawa materialnego.

Zgodnie z § 9 ust. 1. rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz.191 ze zm.) za nocleg przysługuje pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa w ust. 1. Ryczałt ten nie przysługuje za czas przejazdu (ust. 2 powołanego przepisu). W myśl § 9 ust. 4 rozporządzenia przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewnia pracownikowi bezpłatny nocleg.

W myśl art. 77⁵ § 1 k.p. pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową.

Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, wysokość oraz warunki ustalania należności przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju. Rozporządzenie powinno w szczególności określać

wysokość diet, z uwzględnieniem czasu trwania podróży, a w przypadku podróży poza granicami kraju - walutę, w jakiej będzie ustalana dieta i limit na nocleg w poszczególnych państwach, a także warunki zwrotu kosztów przejazdów, noclegów i innych wydatków (§ 2).

Warunki wypłacania należności z tytułu podróży służbowej pracownikowi zatrudnionemu u innego pracodawcy niż wymieniony w § 2 określa się w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę, jeżeli pracodawca nie jest objęty układem zbiorowym pracy lub nie jest obowiązany do ustalenia regulaminu wynagradzania (§ 3). Postanowienia układu zbiorowego pracy, regulaminu wynagradzania lub umowy o pracę nie mogą ustalać diety za dobę podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju w wysokości niższej niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w § 2 (§ 4). W przypadku gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3, pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2 (§ 5).

Zgodnie z art. 21 a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 r., poz. 1155) obowiązującym od dnia 3 kwietnia 2010 r. kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach określonych w przepisach art. 77⁵ § 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy.

Stosownie zaś do treści art. 2 pkt. 8 powołanej ustawy użyte w ustawie określenia oznaczają - podróż służbowa - każde zadanie służbowe polegające na wykonywaniu, na polecenie pracodawcy:

a) przewozu drogowego poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, lub

b) wyjazdu poza miejscowość, o której mowa w pkt 4 lit. a, w celu wykonania przewozu drogowego.

W wyniku nowelizacji ustawy o czasie pracy kierowców i wprowadzenia wskazanych przepisów – na co słusznie wskazał Sąd I instancji - powstała sytuacja prawna, w której podróże kierowców transportu międzynarodowego odbywane w okresie do dnia 3 kwietnia 2010 r. nie stanowiły podróży służbowych w rozumieniu art. 77⁵ § 1 k.p. (nie mają więc zastosowania wprost przepisy powszechnie obowiązujące dotyczące zwrotu kosztów podróży służbowych), a po tej dacie są one podróżami służbowymi (art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców) i kierowcom przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalone na zasadach określonych w art. 77⁵ § 3-5 k.p. (art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców). Jednakże za okres do dnia 3 kwietnia 2010 r. moc prawną zachowały korzystniejsze dla pracowników (przyznające diety i zwrot kosztów noclegu) postanowienia układów zbiorowych pracy (regulaminów wynagradzania) oraz umów o pracę (art. 9 § 2 i art. 18 § 2 k.p.). W orzecznictwie (które w tej mierze można uznać za utrwalone) przyjmuje się też, że w przypadku nieustalenia w układzie zbiorowym (regulaminie wynagradzania) lub umowie o pracę świadczeń z tytułu podróży odbywanych przez kierowcę, jej koszty mogą podlegać wyrównaniu w wysokości odpowiadającej należnościom (diетom) z tytułu podróży służbowej przewidzianym w przepisach powszechnie obowiązujących dla pracowników wykonujących rzeczywiście podróże służbowe (por. w szczególności wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2009 r., I PK 279/07, LEX nr 509051; z dnia 18 sierpnia 2009 r., I PK 51/09, OSNP 2011 nr 7-8, poz. 100; z dnia 23 czerwca 2010 r., II PK 372/09, Monitor Prawa Pracy 2010 nr 11, s. 597 oraz z dnia 1 kwietnia 2011 r., II PK 234/10, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 119). W konsekwencji - w rzeczywistości - także z tytułu podróży odbywanych przez kierowców transportu międzynarodowego w okresie do dnia 3 kwietnia 2010 r. przysługują im należności co najmniej takie, jak wynikające z powszechnie obowiązujących aktów wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. Tym samym brak uzasadnionych podstaw do jakiegokolwiek odwołania do przepisów cywilno – prawnych tym zakresie.

Mając na uwadze powyższe, jak i zarzuty apelacji, wskazać należy, że pozwany niewątpliwie nie jest podmiotem publicznym i może regulować należności pracowników związane z podróżą służbową w odmienny sposób niż w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery

budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, z wyjątkiem diety, która nie mogła być niższa niż dieta w podróży służbowej na obszarze kraju określona dla sfery budżetowej (art. 77⁵ § 3 i 4 kp).

Bezspornie jednak, pracodawca regulując w akcie wewnątrzzakładowym należności związane z podróżą służbową, zobligowany jest przyznać pracownikowi całokształt świadczeń z nią związanych. Przy czym nazwa tak określonego świadczenia nie ma decydującego znaczenia (wyrok SN z dnia 15 września 2015 II PK 248/14 niepubl). Jednakże pracodawca, bez względu jak nazwie świadczenia, musi zadbać o to, by pracownik otrzymał wszystkie świadczenia należne w związku z odbywaną podróżą służbową.

W uzasadnieniu wyroku SN z 4.09.2014 r. (I PK 7/14 Lex nr 1515145) zostało wskazane, że przepisy wykonawcze ustalają minimalne standardy wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych (diety zwrotu kosztów przejazdu noclegu innych wydatków), które w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania albo umowie o pracę mogą być uregulowane wyłącznie korzystniej dla pracownika. Wobec tego w razie braku takich regulacji lub uregulowania mniej korzystnego dla pracownika, zastosowanie znajdują przepisy wykonawcze.

Tym samym Sąd Okręgowy nie przychylił się do stanowiska skarżącego, iż w stosunku do prywatnych przedsiębiorców pracodawców, innych niż sfera budżetowa, kodeks pracy w treści art. 77⁵ § 3, 4 i 5, pozostawia (co prawda w ograniczonym zakresie z uwagi na określenie minimalnej wysokości diety) uregulowanie kwestii świadczeń związanych z odbywaniem podróży służbowych tylko autonomicznej woli stron - dopuszczalnym jest więc uregulowanie przez pracodawcę zwrotu kosztów podróży służbowych w regulaminie wynagradzania i umowie o pracę w tym przez ustalenie, iż ryczałt się nie należy w przypadku zapewnienia noclegu w kabinie. Odwołanie się do art. 77⁵ § 5 kp jest bowiem uprawnione wówczas gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę nie zawiera postanowień, o których mowa w art. 77⁵ § 3 kp czyli kwot należności dotyczących podróży służbowych. Należy zauważyć, iż w uzasadnieniu do uchwały z dnia 12 czerwca 2014 r. (II PZP 1/14, Biuletyn SN 2014 nr 6, poz. 19) Sąd Najwyższy poszedł jeszcze dalej i uznał, iż odesłanie w art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców do art. 77⁵ § 3 -5 kp oznacza pośrednio odesłanie do art. 77⁵ § 2 kp, a w konsekwencji uznanie, że kierowcy – pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu według zasad ustalonych w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 kp chyba, że korzystniejsze dla niego zasady zostały ustalone w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę.

Na gruncie rozpoznawanego przypadku pracodawca skorzystał z uprawnienia do uregulowania kwestii należnych świadczeń związanych z podróżą służbową.

Zgodnie z Punkt V regulaminu wynagradzania - w wersji obowiązującej w okresie od 1 września 2007 roku do 31 grudnia 2011 roku - pracownikowi odbywającemu podróż służbową przysługują świadczenia w następującej wysokości:

- podróż krajowa – według zasad i wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych na obszarze kraju dla pracowników sfery budżetowej;

- podróż zagraniczna – według zasad wynikających z przepisów dotyczących podróży służbowych za granicą dla pracowników sfery budżetowej, przy czym wysokość diety, niezależnie od kraju, ustalono na 42 EURO.

Aneks z dnia 18 grudnia 2010 roku z dniem 1 stycznia 2011 roku zmieniono punkt V regulaminu, stanowiąc iż: „Pracownikowi odbywającemu podróż służbową przysługują świadczenia według zasad i wysokości wynikającej z przepisów dotyczących podróży służbowych dla pracowników sfery budżetowej, z następującymi wyjątkami:

- w przypadku podróży zagranicznej wysokość diety, niezależnie od kraju, ustala się na 42 EURO;

- kierowcy nie przysługuje ryczałt za nocleg, gdy miał możliwość odbycia go w przystosowanej do tego kabinie samochodu”.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż bezsprzecznie, z uwagi na treść pkt. V regulaminu wynagradzania, prawo do spornego świadczenia – ryczałtu za nocleg - zostało powodowi jednak pierwotnie w akcie wewnątrzzakładowym przyznane. Literalne brzmienie wskazanych przepisów nie wskazuje jak chce tego skarżący iż zamiarem stron było generalne wyłączenie prawa do ryczałtu. Regulamin w tej części stanowił bowiem wyraźnie, iż kierowcy przysługują świadczenia określone przepisami dotyczącymi podróży służbowych za granicą dla pracowników sfery budżetowej przy czym tylko wysokość diety niezależnie od kraju ustalono na 42 euro. A zatem sam pracodawca, już w tej regulacji, odwołał się do zasad i świadczeń należnych w przypadkach odbywania podróży służbowych określonych w przepisach powszechnie obowiązujących a tym samym i ryczałtów za nocleg. Jednocześnie w ramach późniejszych modyfikacji regulaminu poczyniono zastrzeżenie stanowiące, iż kierowcy nie przysługują ryczałt za nocleg, gdy miał możliwość odbycia go w przystosowanej do tego kabinie samochodu. Tym samym, w efekcie świadczenie to odebrano tylko pewnej grupie pracowników - kierowcom, którzy w czasie podróży służbowych nocowali w przystosowanej do tego kabinie samochodu ciężarowego.

Zgodnie z przytaczaną już (także przez Sąd Rejonowy) uchwałą Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów z 12 czerwca 2014 r., II PZP 1/14 Biuletyn SN 2014 nr 6, poz. zapewnienie pracownikowi-kierowcy samochodu ciężarowego odpoczynku nocnego w kabinie samochodu ciężarowego, podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym, nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz.191 ze zm.) co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu na warunkach i w wysokości określonych w § 9 ust. 1-3 tego rozporządzenia albo na korzystniejszych warunkach i wysokości, określonych w umowie o pracę, układzie zbiorowym pracy lub innych przepisach prawa pracy. Powyższy pogląd został wyrażony też w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2014 r. (I PZP 3/14 OSNP 2015/4/47, LEX nr 1511152, www.sn.pl, Biul.SN 2014/10/21, M.P.Pr. 2015/2/58, KSAG 2014/4/68-69, M.P.Pr. 2015/3/138-144) wydanej w przedmiotowej sprawie. Zaakcentowano w niej, że obowiązkiem pracodawców zatrudniających kierowców w transporcie międzynarodowym, jest zapewnienie kierowcy bezpłatnego noclegu umożliwiającego odpowiednią regenerację sił, przy czym warunkiem tego nie spełnia miejsce do spania w kabinie pojazdu (nawet, gdy ma ono wysoki „godziwy” standard), i choć przepisy o czasie pracy kierowców dopuszczają realizację dobowego (ewentualnie także tygodniowego) odpoczynku kierowcy, w odpowiednio do tego przystosowanej kabinie pojazdu, nie wynika z nich jednak w żaden sposób, że w takich sytuacjach pracownikowi nie należy się rekompensata za nocleg w warunkach odbiegających od warunków hotelowych. Przepisy o czasie pracy kierowców w ogóle tej kwestii nie regulują, nie mogą więc stanowić zanegowania prawa pracowników – kierowców do ryczałtu za noclegi, jeżeli nocują w kabinie pojazdu, a nie w warunkach hotelowych.

W konsekwencji nie można zgodzić się ze skarżącym, że skoro dzienne okresy odpoczynku – nocleg i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku – nocleg, mogą być wykorzystywane w pojeździe, dochodzony ryczałt w ogóle nie jest należny, a dokonane w regulaminie pracy zastrzeżenie pozbawiające kierowców nocujących w kabinach samochodów prawa do tego świadczenia, jest uprawnione.

Konkludując tę część rozważań Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że wobec przyjęcia stanowiska, iż zapewnienie kierowcy miejsca do spania w kabinie samochodu nie stanowi zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu (w rozumieniu §9 ust. 4 powoływanego rozporządzenia), przepisy Regulaminu Wynagradzania obowiązującego u strony pozwanej, które generalnie odnosząc się do zasad obowiązujących w strefie budżetowej przyznają prawo do ryczałtu za noclegi, a jednocześnie pozbawiają tego prawa tylko i wyłącznie kierowców nocujących w samochodach ciężarowych, pozbawione były mocy prawnej. Kierowca bowiem może nocować w samochodzie, stosownie do powołanych przepisów, jednakże powyższe nie może skutkować brakiem jego prawa do ryczałtu za nocleg, z tego powodu. Wyłączenie zaś prawa kierowców odbywających podróże zagraniczne do ryczałtu musi skutkować stosowaniem przepisów powszechnie obowiązujących regulujących tą kwestię.

W świetle zarzutów apelacji spornym jest jednak nadal czy w istocie ryczałt za nocleg nie został faktycznie powodom wypłacony.

W tym miejscu wskazać należy co miał na względzie również Sąd I instancji, iż pozwany w toku procesu wskazał dwa argumenty przemawiające, w jego ocenie, za brakiem zasadności roszczenia powodów. W pierwszej kolejności pozwany przywoływał fakt posiadania przez samochody, którymi jeździli powodowie, właściwego miejsca do spania, która to sytuacja uzasadniała według strony uznanie, że pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg w przystosowanej kabinie samochodu. Z drugiej strony pozwany podnosił, że choć w swoich wewnętrznych regulacjach w ogóle nie przewidywał ryczałtów za noclegi nie oznacza to, iż nie wypłacił powodom wszystkich należnych z tytułu podróży służbowej świadczeń, gdyż te obejmowała ustanowiona przez niego tzw. dieta. Pomiędzy dietą – która w świetle zgodnej woli stron nie obejmowała ryczałtów - a wszystkimi kosztami z tytułu podróży służbowych w świetle ówczesnej wykładni przepisów oraz świadomości stron można było bowiem postawić znak równości.

W ocenie Sądu Okręgowego obydwie argumenty, niewątpliwie nastawione na wykazanie braku zasadności roszczeń powodów, wzajemnie się jednak wykluczają. Bo skoro pracodawca stanął na stanowisku, że zapewniając kierowcy bezpłatny nocleg, nie miał obowiązku wypłaty ryczałtu i dlatego go nie wypłacał, to jednocześnie nie może argumentować, że nawet gdyby uznać, że miał obowiązek jego wypłaty, to ryczałt ten był jednak wypłacany w ramach diety, która obejmowała wszystkie należne świadczenia przysługujące z tytułu odbywania podróży służbowych. Kwestia zapewnienia bezpłatnego noclegu poprzez zapewnienie możliwości spania w kabinie kierowcy została omówiona powyżej. Reasumując z przedstawionych rozważań wynika, że pozwany regulując kwestię należności za noclegi, przyznał jednak swoim pracownikom generalnie prawo do takiego świadczenia odwołując się do zasad obowiązujących w strefie budżetowej. Jednocześnie, w sposób nieuprawniony, pozbawił tego prawa kierowców międzynarodowych, którzy jeździli samochodami posiadającymi przystosowane do spania kabiny uznając, iż w ten sposób został im zapewniony bezpłatny nocleg.

W Regulaminie Wynagradzania obowiązującym u pozwanego, określono prawo pracowników do diet w przypadku podróży zagranicznej, niezależnie od kraju, w wysokości 42 EURO. Nieuprawnionym jest przyjęcie sugestii pozwanego, iż ostatecznie przyznana kierowcom „dieta” zawierała wszystkie możliwe i należne z tytułu podróży świadczenia i że strony stosunku pracy na drodze zgodnego porozumienia (w świetle wykładni zgodnego zamiaru stron - art. 65 kc w zw. z 300 kp) wyraziły zgodę na takie ukształtowanie świadczeń, związanych z odbywaniem podróży służbowych.

W tym zakresie, co podkreślono powyżej, pozwany pracodawca wykazał się daleko idącą niekonsekwencją: z jednej strony twierdził, iż ryczałt za nocleg pracownikom się nie należał i był wyłączony z uwagi na zapewnienie kierowcom miejsca do spania i bezpłatnego noclegu (co znalazło wprost odzwierciedlenie w zapisach regulaminu wynagradzania), z drugiej zaś strony podnosił, iż ustalona na rzecz pracowników „dieta” wyczerpywała wszystkie należne im świadczenia z tytułu podróży służbowej, bowiem taka była wola stron w tym przedmiocie, przy ówczesnej interpretacji obowiązujących przepisów.

W ocenie Sądu II instancji w oparciu o materię sprawy brak podstaw do uznania, iż strony stosunku pracy zarówno w chwili zawierania umów o pracę jak i wprowadzania regulaminu wynagradzania tak właśnie interpretowały treść ww. zapisu jak podaje apelujący tj. iż miał on przyznawać kierowcom diety jako pełną rekompensatę świadczeń należnych z tytułu odbywania podróży służbowej.

Zgodnie z dyspozycją art. 65 § 1 kc w zw. z art. 300 kp oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współzycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. Z § 2 wynika zaś, że w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

Nie tylko przepisy prawa, lecz także oświadczenia woli wymagają wykładni w celu ustalenia właściwego ich znaczenia, a w rezultacie w celu rozpoznania skutków prawnych, jakie one wywołują. W przypadku oświadczeń woli potrzeba

taka zachodzi nie tylko dla ustalenia ich treści, lecz także dla stwierdzenia, czy dane zachowanie było w ogóle oświadczeniem woli, czy dana czynność prawna doszła do skutku oraz jaki jest jej charakter prawny (Z. Radwański, Glosa do wyroku SN z dnia 8 czerwca 1999 r., II CKN 379/98, OSP 2000, z. 6, poz. 92; post. SN z dnia 15 kwietnia 2003 r., V CK 9/02, Lex nr 146432; wyr. SN z dnia 22 czerwca 2006 r., V CSK 70/06, OSNC 2007, nr 4, poz. 59; wyr. SN z dnia 7 czerwca 2011 r., II PK 320/10, Lex nr 1095827; wyr. SN z dnia 22 września 2011 r., V CSK 427/10, Lex nr 1095853; wyr. SN z dnia 2 grudnia 2011 r., III CSK 55/11, Gazeta Prawna 2011, nr 245, s. 7). Zatem nie tylko w dziedzinie wykładni przepisów prawa, lecz także przy wykładni oświadczeń woli znajduje zastosowanie zasada omnia sunt interpretanda, oznaczająca, że każde oświadczenie woli, niezależnie od formy, w jakiej zostało złożone, podlega wykładni sądowej, o czym decyduje art. 65 k.c. (zob. wyr. SN z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 81, z glosami: A. Szpunara, OSP 1998, z. 5, poz. 93 i A. Zielińskiego, Palestra 1998, z. 9-10, s. 202 i n.; M. Romanowski, Ogólne reguły wykładni kontraktów w świetle zasad europejskiego prawa kontraktów a reguły wykładni umów w prawie polskim, PPH 2004, nr 8, s. 17; M. Zieliński, Z. Radwański, Wykładnia prawa cywilnego, SPP 2006, nr 1, s. 20).

Sąd Najwyższy niejednokrotnie zajmował stanowisko, nieprzyznające brzmieniu umowy tak zdecydowanie przesądzającego znaczenia. W uzasadnieniu wyroku z dnia 8 czerwca 1999 r., II CKN 379/98, OSN 2000, nr 1, poz. 10, stwierdzono, że art. 65 § 2 w sposób odmienny określa sposób dokonywania wykładni oświadczeń woli stron, niż to ma miejsce w przypadku wykładni tekstu aktu prawnego. Zdaniem sądu, zamiar i cel umowy znajdują się na pierwszym miejscu, a dopiero w dalszej kolejności należy uwzględniać dosłowne brzmienie tej umowy. Podobne stanowisko zajęł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 grudnia 2000 r., II CKN 351/00, OSN 2001, nr 6, poz. 95, w którym stwierdził, że art. 65 nie daje podstaw do ograniczania zakresu wykładni do postanowień umowy niejasnych od strony językowej. Możliwa jest zatem sytuacja, w której „właściwy sens czynności prawnej przy uwzględnieniu kontekstu złożonych oświadczeń woli, będzie odbiegał od jej „jasnego” znaczenia w świetle reguł językowych”. W tym kontekście trafna jest uwaga P. S., że hipoteza art. 65 k.c. „nie jest ograniczona do oświadczeń woli, które nie są jasne, dlatego wykładni podlega każde oświadczenie woli” (P. Sobolewski (w:) Kodeks cywilny..., red. K. Osajda, t. 1, s. 687).

Słuszne jest stanowisko Sądu Najwyższego zaprezentowane w wyroku z dnia 26 listopada 2010 r., IV CSK 258/10, LEX nr 707916, zgodnie z którym „sąd nie może uznać, że wykładnia językowa treści umowy jest na tyle jednoznaczna, że należy na niej poprzestać, jeśli ten sam tekst inaczej rozumieją strony umowy oraz orzekające w sprawie sądy”.

Zakres zastosowania art. 65 § 1 k.c. jest szeroki, odnosi się on do wszystkich oświadczeń woli, bez względu na rodzaj kreowanych przez nie czynności prawnych, a więc do oświadczeń woli składających się na jednostronne i dwustronne czynności prawne, uchwały itp. Natomiast przepis art. 65 § 2 k.c. literalnie dotyczy tylko umów. Jednakże judykatura i doktryna zgodnie przyjmują, że zawarte w tym przepisie dyrektywy wykładni, w szczególności reguła, aby przy wykładni oświadczeń woli nie opierać się wyłącznie na ich dosłownym brzmieniu, lecz by uwzględniać także zamiar stron oraz cel czynności prawnej, może być odnoszona nie tylko do umów, lecz także do wszelkich oświadczeń woli składanych innej osobie (por. uchw. SN z dnia 29 czerwca 1995 r., III CZP 66/95, OSNC 1995, nr 12, poz. 168; wyr. SN z dnia 8 maja 2000 r., V CKN 38/00, Lex nr 52432; Z. Radwański (w:) System prawa prywatnego, t. 2, 2002, s. 53), a nawet do testamentów (Z. Radwański, Wykładnia testamentów, op. cit., s. 5 i n.).

Tym samym, we współczesnej nauce polskiej oraz najnowszym orzecznictwie (zob. zwłaszcza uchw. SN(7) z dnia 29 czerwca 1995 roku, III CZP 66/95, OSN 1995, Nr 12, poz. 168; wyr. SN z dnia 29 stycznia 2002 roku, V CKN 679/00, niepubl.) art. 65 kc rozumie się zgodnie z założeniami tzw. kombinowanej metody wykładni oświadczeń woli, zmierzającej do uwzględnienia w odpowiednim zakresie zarówno rzeczywistej woli podmiotu składającego oświadczenie woli, jak i wzbudzonego przez to oświadczenie zaufania innych osób. W dwóch przypadkach do konfliktu pomiędzy dążeniem do urzeczywistnienia rzeczywistej woli osoby składającej oświadczenie a potrzebą ochrony zaufania innych osób w ogóle nie dochodzi. M.in. konflikt ten nie zachodzi wówczas, gdy odbiorca oświadczenia wie, jakie znaczenie nadawała mu osoba składająca oświadczenie. Wówczas wykładnia oświadczenia woli polega na nadaniu mu takiego sensu, jaki nadał mu składający oświadczenie, a trafnie rozpoznał jego adresat. Tę dyrektywę wyraża art. 65 § 2 kc (nakaz badania „zgodnego zamiaru stron”), który w doktrynie i orzecznictwie jest interpretowany rozszerzająco i odnoszony do wszelkich oświadczeń woli składanych innej osobie (nie tylko stanowiących składniki

umów). W tym sensie można mówić, iż organ stosujący prawo jest związany zgodną wykładnią oświadczeń woli dokonaną przez strony (wyr. SN z dnia 22 lutego 2002 roku, V CKN 931/00, niepubl.). Stwierdzono jednak, że wykładnia uwzględniająca zgodny zamiar stron i cel umowy nie może prowadzić do wniosków nonsensownych. Nie ma przy tym zastosowania zasada *clara non sunt interpretanda* rozumiana w ten sposób, że nie dokonuje się wykładni oświadczeń woli (zwykle wyrażonych w postaci językowej), jeżeli ich sens ustalony według powszechnie przyjętych reguł interpretacyjnych jest jasny. Wykładni podlega każde oświadczenie woli i nie jest wykluczone (w świetle art. 65 § 2 kc) ustalenie innego znaczenia niż to, które wynikałoby z powszechnych reguł znaczeniowych, jeżeli to inne znaczenie było oświadczeniu nadawane przez obie strony. Konieczność rozstrzygnięcia konfliktu interesów oświadczającego i adresata oświadczenia pojawia się wówczas, gdy adresat oświadczenia woli rozumie je inaczej niż osoba, która je złożyła. Artykuł 65 § 1 kc nakazuje uwzględniać przy wykładni oświadczenia woli okoliczności, w których zostało ono złożone, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. Prowadzi to do wniosku, że za miarodajny dla prawa sens zachowania należy przyjąć sens, na który powołał się jego odbiorca, jeżeli pokrywa się on z sensem ustalonym przy użyciu powszechnie obowiązujących reguł znaczeniowych, co znaczy, że każdy uczestnik obrotu znajdujący się w tych okolicznościach zewnętrznych i dysponujący tą wiedzą o elementach procesu komunikacji (oświadczeniu i jego kontekście) przyjąłby taki sam sens tego oświadczenia (zob. wyr. SN z dnia 19 września 2007 roku, II CSK 189/07, niepubl.). Dla ustalenia, jak strony rzeczywiście pojmowały oświadczenie woli w chwili jego złożenia może mieć znaczenie także ich postępowanie po złożeniu oświadczenia, np. sposób wykonywania umowy - porozumienia. Prowadzeniu wszelkich dowodów w celu ustalenia, jak strony rzeczywiście rozumiały pisemne oświadczenie woli nie stoi na przeszkodzie norma art. 247 kpc. Art. 65 kc dopuszcza taką sytuację, w której właściwy sens umowy ustalony przy zastosowaniu wskazanych w nim dyrektyw będzie odbiegał od jej „jasnego” znaczenia w świetle reguł językowych. Proces interpretacji umów może się zakończyć ze względu na jej jasny sens dopiero wtedy, gdy treść umowy jest jasna po zastosowaniu kolejnych reguł wykładni (wyr. SN z dnia 2 grudnia 2011 roku, III CSK 55/11, Lex nr: 1084604). Sformułowanie art. 65 § 2 kc wprost zaleca, aby badanie nie ograniczało się do analizy dosłownego brzmienia umowy. Proces interpretacji umowy nie może ograniczać się jedynie do badania jej tekstu i powinien przebiegać wg reguł wykładni kombinowanej, dającej pierwszeństwo ustaleniu znaczenia spornych postanowień umowy wg wzorca subiektywnego. Gdyby się okazało, że nie da się stwierdzić, jak strony rozumiały sporne postanowienia umowy w chwili jej zawarcia, Sąd powinien ustalić ich znaczenie według wzorca obiektywnego, opartego na założeniu, że zastosowanie reguł z art. 65 § 1 kc nakazuje otoczyć ochroną adresata oświadczenia woli, który przyjął je określając jego treść przy zastosowaniu starannych zabiegów interpretacyjnych (wyr. SN z dnia 20 stycznia 2011 roku, I CSK 193/10, Lex nr: 784895).

W ocenie Sądu II instancji na podstawie materiału dowodowego zebranego w sprawie – dowodów z zeznań świadków, nadto twierdzeń samej strony pozwanej nie sposób przyjąć, że początkowo strony sporu dokonywały zgodnej wykładni pkt V regulaminu wynagradzania, iż wprowadzał on dietę jako kompensatę wszelkich świadczeń należnych w związku z podróżą służbową.

Wbrew twierdzeniom apelacji nie wskazują na to ani zeznania M. Z. ani powoda W. C., a ich interpretacja zaprezentowana przez stronę apelującą stanowi nieudolną próbę obrony stanowiska procesowego strony. Zaznaczyć należy iż ww. wskazywali wprost że pod pojęciem dieta rozumiano wyłącznie koszty wyżywienia i nikt nigdy nie podciął pod nią ryczałtu za noclegi. Wobec tego ocena wskazanych dowodów dokonana przez Sąd Rejonowy, która prowadziła do poczynienia takich właśnie ustaleń nie może budzić żadnych zastrzeżeń. Warto zauważyć, iż definicja diety wynika z treści rozporządzeń, które wymieniają osobno diety oraz zwrot kosztów przejazdów, dojazdów i noclegów, nie ma więc podstaw prawnych, aby w aktach niższego rzędu ten podział nie został zachowany (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 15 marca 2012 r, III APa 8/11, LEX nr 1238707). Jednocześnie Sąd Okręgowy nie kwestionuje faktu, iż pracodawca ustalając należności z tytułu podróży służbowej może ustanowić niejako jedno zbiorcze świadczenie określone przykładowo nazwą „dieta”, upraszczając tym samym system płatności. Niemniej jednak kierowcy, jako strona zawartej umowy, winni mieć pełną świadomość i jasność, jakie świadczenia otrzymują i wyrazić zgodę na taki system wynagradzania. Nadto ustanowienie świadczenia zbiorczego nie może prowadzić do uregulowania tylko części świadczeń należnych pracownikowi w związku z odbywanymi podróżami służbowymi. (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 15 września 2015 r. II PK 248/14 niepublikowane).

Na gruncie rozpoznawanej sprawy nie sposób uznać, że świadczenie określane jako dieta obejmowało wszelkie koszty z podróży służbową związane bowiem nawet jeśli wówczas dokonywano takiej a nie innej wykładni pojęcia bezpłatny nocleg, która wyłączała prawo kierowców nocujących w kabinach ciężarówek do ryczałtów bezsprzecznie świadczenie takie poza dietą funkcjonowało i choćby hipotetycznie było należne w przypadku braku zagwarantowania bezpłatnego noclegu. Na marginesie wskazać należy, iż pozwany przez lata, choć jak niewiarygodnie twierdzi przez omyłkę, wypłacał kierowcom ryczałty za nocleg z tytułu podróży służbowych odbywanych na terenie kraju (prawo do tego świadczenia powodowie mieli zagwarantowane wprost w umowach o pracę które w tym zakresie odsyłały do przepisów dotyczących podróży służbowych na obszarze kraju dla pracowników sfery budżetowej). Tym samym brak więc podstaw do uznania, iż regulacja ustalona przez strony miała walor kompletności i przewidziane przez strony świadczenia nazwane dietą obejmowało swym zakresem całość należnych świadczeń. Podkreślenia również wymaga, iż zawarta z powodami umowa o pracę w ogóle nie odnosiła się do tej kwestii, zaś samo zapoznanie się z regulaminem wynagradzania, który nie precyzował tej materii jak chce tego skarżący jednoznacznie, tej okoliczności nie przesądza. Odesłanie do przepisów powszechnie obowiązujących prowadzi zaś do wniosków przeciwnych. Skarżący nie składał żadnych wniosków dowodowych w tym zakresie. Wobec tego twierdzenia co do istnienia zgodnej woli stron w tym przedmiocie, nie mogą zostać zaakceptowane. Bezwzględnie podnieść należy, iż twierdzenie dotyczące istotnej dla sprawy okoliczności (art. 227) powinno być udowodnione przez stronę, która zgłasza to twierdzenie - art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. (zob. wyrok SN z dnia 22 listopada 2001 r., I PKN 660/00, Wok. 2002, nr 7-8, poz. 44; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 28 kwietnia 1998 r., I ACa 308/98, PiM 2002, nr 12, poz. 147). Strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swoich twierdzeń, ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu, co do tych okoliczności na niej spoczywał, a Sąd musi wyciągnąć ujemne konsekwencje z braku udowodnienia faktów przytoczonych na uzasadnienie żądań lub zarzutów. (wyrok s.apel. 28-02-2013 I ACa 613/12 w Białymstoku LEX nr 1294695). Nie sposób zatem przyjąć, że strony zgodnie uzgodniły, iż wszystkie świadczenia należne tytułem odbywania podróży służbowych, będą kompensowane w ramach diety. O zasadności apelacji nie może decydować też fakt, iż powodowie od samego początku zatrudnienia wiedzieli, iż noclegi spędzać będą w kabine pojazdu i stan ten, aż do rozwiązania stosunku pracy akceptowali. Bezwzględnie bowiem przyjęcie do wiadomości poszczególnych warunków pracy, a nawet godzenie się na nie, nie może być utożsamiane ze zrzeczeniem się prawa do wynagrodzenia (art. 84 kp) w sytuacji, gdy obiektywnie takie warunki pracy wypłatę poszczególnych świadczeń zagwarantowanych prawem uzasadniają. Zasadnym było więc przyjęcie przez Sąd Rejonowy, iż żadnych doniosłych ustaleń strony w tej części nie poczyniły.

Na marginesie należy zauważyć, iż wbrew twierdzeniom strony pozwanej, nie można uznać, iż na gruncie rozpoznawanej sprawy, tak ustalona dieta stanowiła uregulowanie co najmniej tak samo korzystne niż powszechnie obowiązujące przepisy. W żadnym razie łączna kwota ustalona tytułem rekompensaty na zwiększone koszty żywienia – dieta, nie stanowiła korzystniejszych zasad wynagradzania niż przepisy wykonawcze. Istotnie można przyjąć, iż przy założeniu minimalnej stawki diety – 23 zł w przypadku krajów, w których ryczałt jest niższy, przyznana stawka 42 euro mieściła się w granicach zakreślonych Rozporządzeniem – potwierdza to przeliczenie świadczeń wypłaconych powodom z tytułu podróży służbowych wykonane w wyniku nakazu Państwowej Inspekcji Pracy. Jednak do przyjęcia, iż kwota ta była porównywalna z wysokością kwot należnych powodom z tytułu diety i ryczałtu za noclegi czy nawet od niej wyższa brak było uzasadnionych podstaw. Zauważyć należy, iż zgodnie z art. 241¹³ § 1 kp w zw. z art. 77² kp korzystniejsze postanowienia układu (regulaminu wynagradzania), z dniem jego wejścia w życie, zastępują z mocy prawa wynikające z dotychczasowych przepisów prawa pracy warunki umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Regulamin wynagradzania jest bowiem aktem normatywnym (autonomicznego prawa pracy), w hierarchii źródeł normatywnych znajduje się na równi z innymi regulaminami oraz ze statutem, a poniżej układów zbiorowych pracy (art. 9 § 2 k.p.). Oznacza to, że w przypadku objęcia pracowników regulacją różnych aktów prawnych, powszechnego i autonomicznego prawa pracy, normy zawarte w regulaminie wynagradzania nie mogą być dla nich mniej korzystne od zawartych w ustawach, rozporządzeniach, układach zbiorowych pracy oraz porozumieniach zbiorowych opartych na ustawie. W regulaminie wynagradzania pracodawca może jednak przyznać pracownikowi świadczenia, których prawo powszechne w ogóle nie przyznaje bądź są one na poziomie wyższym niż zagwarantowane.

Bezspornie pozwany pracodawca ustanowił na rzecz pracowników dietę rekompensującą zwiększone koszty wyżywienia na poziomie 42 euro. Funkcja tej diety pokrywała się z dietą ustaloną w przepisach ogólnie obowiązujących, stąd też przyjąć należało, iż pracodawca ustanowił ją na poziomie korzystniejszym niż minimalny (ponad kwotę 23 zł) i ta stawka - z uwagi na zapisy Regulaminu - była obowiązującą. Tym samym nie można uznać, iż wskazane świadczenie obejmowało jakiegokolwiek inne świadczenia należne z tytułu odbywania podróży służbowych i zaliczenia jak to czyni pozwany części diety na pokrycie zwiększonych kosztów wyżywienia ponad kwotę 23 zł, na poczet dochodzonych ryczałtów. Tego typu zabieg, z uwagi na treść Regulaminu w tym przedmiocie przeznaczenie diety na strictly określone cele, nie był bowiem dopuszczalny. Jak słusznie przyjął zatem Sąd I instancji uregulowania wewnętrzne pozwanego, dotyczące wszystkich należnych kierowcom świadczeń z tytułu odbywania podróży służbowych, nie zawierały zatem w zakresie ryczałtów za nocleg rozwiązań, które pozwalałyby na odstąpienie od stosowania przepisów powszechnie obowiązujących. Regulamin nie jest bowiem wyłącznym źródłem spornego świadczenia, gdyż silniejsza jest ustawa (art. 9 k.p.) i kierowcy mają prawo do należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem zadania służbowego, ustalanych na zasadach określonych w przepisach ustawowych, w tym wypadku w art. 77⁵ § 3-5 k.p. w związku art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1155 ze zm.), czyli do ryczałtów za noclegi według stawek określonych w § 9 rozporządzenia z dnia 19 grudnia 2002 r." (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 września 2015 roku II PK 248/14 niepublikowany oraz z dnia 13 sierpnia 2015 r. II PK 241/14 niepublikowany).

W konsekwencji powyższego nieuprawnionymi są zarzuty apelacji wskazujące na rzekomo bezpodstawne oddalenie wniosków dowodowych strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego celem wyliczenia kosztów podróży zagranicznej według tzw. ustawowego minimum, które według pozwanego winna wyznaczać dieta krajowa (wynosząca w spornym okresie 23 zł) oraz ryczałt za nocleg w kwotach obliczonych jak dla podróży zagranicznej (który to opinia w istocie miała zweryfikować wyliczenia przedstawione przez stronę pozwaną), nadto pominięcia twierdzeń pozwanego, iż wypłacane przez niego świadczenia odpowiadały wartością świadczeniu obejmującemu wszystkie koszty należne z tytułu podróży służbowych, przez które rozumie się koszty wyżywienia w wysokości diety minimalnej krajowej i ryczałt za nocleg i zaniechania wyliczeń w tym przedmiocie.

Po pierwsze, jak przyjął Sąd Rejonowy, nie miały one znaczącego znaczenia dla rozstrzygnięcia. Pozwany, przedstawiając własne wyliczenia według powyższych założeń, pomijał bowiem postanowienia umowne stron, zgodnie z którymi przysługująca z tytułu zagranicznej podróży służbowej kwota 42 Euro diety faktycznie obejmowała wyłącznie koszty wyżywienia. Wobec tego skoro strony skonkretyzowały w umowach o pracę i obowiązującym regulaminie wynagradzania, że kwota 42 Euro dotyczy tylko wyżywienia to co już podniesiono nie było żadnych podstaw ku temu by kwotą tą objąć jakiegokolwiek inne należności przysługujące z tytułu odbywania podróży służbowych w tym także ryczałty za noclegi. Ponadto nie sposób uwzględnić koncepcji minimalnego standardu prowadzącej do uznania, że wystarczające jest jedynie spełnienie obowiązku zachowania diety minimalnej w wysokości diety krajowej określonej w przepisach wykonawczych dotyczącej sfery budżetowej, bowiem pozwany dobrowolnie przyjął zasady i wysokość świadczeń wynikającą z regulacji odnoszących się do pracowników sfery budżetowej i nie przewidział w regulaminie wynagradzania odmiennych zasad rozliczania z kierowcami opartych na tym właśnie standardzie.

Po drugie, wobec oddalenia wniosku strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego mającej potwierdzać wypłatę powodowi świadczeń według tzw. „minimalnego standardu” strona pozwana nie wniosła wymaganych art. 162 kpc zastrzeżeń. Tymczasem stronie, która zastrzeżenia nie zgłosiła, nie przysługuje prawo powoływania się na takie uchybienia w dalszym toku postępowania, chyba że chodzi o przepisy postępowania, których naruszenie sąd powinien wziąć pod rozwagę z urzędu, albo że strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła zastrzeżeń bez swojej winy. Prekluzja przewidziana w art. 162 k.p.c. obejmuje bowiem swym zakresem wszystkie uchybienia procesowe, w tym i te które miały wpływ na wynik sprawy, w tym również w zakresie postępowania dowodowego, gdy naruszenie przepisów postępowania znalazło wyraz w wydanym w tej materii postanowieniu. (wyrok s.apel. w Katowicach 27-05-2010 V ACa 597/09 LEX nr 686895). Jeżeli uchybienie "utrwalone" w postanowieniu nie zostanie zgłoszone w terminie określonym w art. 162 k.p.c., strona utraci możliwość powołania się na nie w drodze zarzutu apelacyjnego, a tym samym wyłączona zostanie także kontrola przewidziana w art. 380 k.p.c. (por. wyrok s.apel. w Gdańsku 18-03-2013

V ACa 85/13 LEX nr 1353714). W konsekwencji stwierdzić zatem należy, iż pozwanemu nie przysługuje prawo powoływania się na uchybienia związane z oddaleniem jej wniosku w tym przedmiocie i podnoszenia twierdzeń iż de facto wszystkie minimalne zagwarantowane powodom świadczenia należne tytułem odbywania podróży służbowych wypłacił.

Nieistotne jest przy tym, iż Państwowa Inspekcja Pracy w ramach przeprowadzanych kontroli taki tryb rozliczeń zaakceptowała - co znalazło wyraz w wystawionych przez nią dokumentach w szczególności protokołach i wystąpieniach pokontrolnych objętych w ramach art. 244 § 1 kpc domniemaniem prawdziwości. Sąd orzekający w sprawie nie jest bowiem związany ani ustaleniami faktycznymi poczynionymi przez wskazany organ ani jego interpretacją prawa. Z tych też względów podniesione w tym zakresie zarzuty nie mogły przynieść spodziewanych przez stronę skutków instancyjnych.

Chybionym jest też apelacyjny zarzut retroakcji tj. dokonania wykładni obowiązujących przepisów wbrew dominującym poglądom, utrwalonych w odmiennej linii orzeczniczej w chwili zawierania umowy przez strony i wbrew ich stanowisku w tym przedmiocie. Treść normy prawnej, na którą powołuje się skarżący nie uległa bowiem zmianie, choć w istocie w przedmiocie jej interpretacji istniało rozbieżne orzecznictwo. Powyższe jednak nie może sanować zachowania strony pozwanej i prowadzić nieprawidłowego stosowania prawa zwłaszcza, że – co już wspomniano - powołana przez niego interpretacja przepisów powszechnie obowiązujących jak i wewnątrzzakładowych nie była objęta zgodą pracowników i nie była powszechna. Nadto ewentualnie wyrażoną zgodę w tym przedmiocie należałoby uznać za nieskuteczną, gdyby w wyniku takiego stosowania prawa doszłoby do naruszenia standardów pracowniczych w sposób minimalny wyznaczonych w przepisach powszechnie obowiązujących. Wbrew twierdzeniom apelacji nie można uznać, że zaakceptowanie wskazanego stanowiska powoduje, iż na pozwanego zostały nałożone jakiegokolwiek nowe obowiązki. Obowiązek wypłaty ryczałtu w przypadku niezapełnienia bezpłatnego noclegu w świetle powoływanych przepisów rozporządzenia z 2002 r. istniał bowiem zawsze, wątpliwym było jedynie czy nocleg w ciężarówce taki warunek spełnia. Tym samym nie można mówić o nowym obciążeniu pozwanego realizowanym z datą wsteczną.

W ocenie Sądu Okręgowego całkowicie nieuprawnionym jest też zarzut naruszenia art. 8 kp. Odnosząc się do powyższego wskazać należy, iż zgodnie z art. 8 kp nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Klauzule "zasad współżycia społecznego" i "społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa" wyznaczają stronom stosunków pracy granice, w ramach których dopuszczalne jest korzystanie w stosunkach pracy z praw podmiotowych zagwarantowanych przepisami prawa pracy. Z istoty nadużycia prawa podmiotowego wynika, że dokonuje go strona, która wykonując swoje prawo, czyni to niezgodnie z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa (wyr. SN z 20.1.2011 r., I PK 135/10, MoPr 2011, Nr 9, s. 475). Artykuł 8 kp umożliwia dokonanie oceny organowi stosującemu prawo, a także sądowi pracy, czy korzystanie przez uprawnionego z zagwarantowanego mu przepisami prawa pracy prawa podmiotowego mieści się czy też wykracza poza granice zasad współżycia społecznego i społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa (wyr. SN z 17.9.1997 r., I PKN 273/97, OSNAPiUS 1998, Nr 13, poz. 394). Niemniej jednak w judykaturze ukształtował się pogląd, określany jako „zasada czystych rąk”, zgodnie z którym nie może powoływać się na naruszenie zasady współżycia społecznego osoba, która narusza przepisy prawa lub zasady współżycia społecznego. (wyr. SN z 6.3.1998 r., I PKN 552/97, OSNP 1999, Nr 4, poz. 124; wyr. SN z 8.6.1999 r., I PKN 96/99, OSNP 2000, Nr 16, poz. 615).

W rozpoznawanym przypadku, jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, brak jakichkolwiek podstaw do uznania by powodowie nadużyli swych praw podmiotowych dochodząc spornych ryczałtów za noclegi. Łączące strony umowy o pracę, obowiązujące przepisy regulaminu wynagradzania jak i przepisy powszechnie obowiązujące ustanawiały standardy, które gwarantowały im świadczenia z tego tytułu. Pozwany, na co konsekwentnie wskazuje w procesie, uważał iż ryczałt za nocleg w ciężarówce kierowcy międzynarodowemu się nie należał dlatego

konsekwentnie go nie wypłacał. Wobec tego dochodzenie tych roszczeń nie może być traktowane inaczej jak realizacja uprawnień do ochrony swych interesów.

Zarówno argument, iż strony nie umawiały się do wypłaty wskazanych świadczeń, pracodawca wypłacając powodowi diety pokrywał wszystkie należności z tytułu podróży służbowej, nadto iż na pozwanego nałożono nowe obowiązki nie istniejące w chwili zawarcia umów nie ostały się w procesie. Nie można też przyjąć, że skoro pozwany rzekomo nadpłacał poszczególne świadczenia wypłacając je omyłkowo tytułem należności za odbywane podróże służbowe roszczenia te winny zostać skonsumowane na skutek podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu potrącenia.

Odnosząc się do powyższego podnieść należy iż Sąd Okręgowy przychylił się do stanowiska Sądu Rejonowego, zgodnie z którym niedopuszczalnym jest potrącenie dochodzonych przez nich roszczeń z nadpłaty z tytułu wypłaconych powodowi należności z tytułu odbywanych podróży służbowych. Potrąceniu bez zgody pracownika podlegają bowiem tylko ściśle określone należności wymienione wyczerpująco w art. 87 § 1 k.p. Poza tym nie mogą być umorzone przez potrącenie wierzytelności, co do których potrącenie jest wyłączone przez przepisy szczególne (art. 505 pkt. 4 kc.). Ochronie przed możliwością dokonywania potrąceń, przewidzianej w art. 87 k.p., jak również zakazowi dotyczącemu zrzekania się wynagrodzenia z art. 84 k.p. nie podlegają przysługujące pracownikowi od pracodawcy świadczenia, których nie można traktować w kategoriach wynagrodzenia za pracę lub innych świadczeń związanych z pracą, uregulowanych w dziale trzecim Kodeksu pracy (art. 77¹-93 k.p.) (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2009 r. sygn. II PK 117/08, opubl. Legalis Numer 230689). Przysługujące pracownikowi należności z tytułu podróży służbowej, jako wymienione we wskazanym dziale, podlegają wobec tego szczególnej ochronie przed potrąceniem, powodowie zaś nie wyrazili zgody na dokonanie takiego potrącenia/wyrok NSA w Warszawie z dnia 21 grudnia 2012 r. sygn. I OSK 461/05, LEX nr 228247/. Ponadto brak podstaw do uznania, iż potrącane kwoty stanowiłyby te same wierzytelności. Co już podnoszono wypacana powodowi dieta służyła pokryciu kosztów wyżywienia i drobnych wydatków. Wobec tego nie sposób uznać, iż mogła kompensować ryczałt – tj. koszty noclegu. Ponadto wobec postanowień regulaminu była powodowi należna w zwiększonej wysokości, wobec swoistego uprzywilejowania ich przez pracodawcę w tym zakresie. Zauważyć również należy, iż pozwany w toku procesu sugerował, że niejako w wyniku błędu wypłacał powodowi ryczałt z tytułu krajowych podróży służbowych w związku z tym powstała nieuprawniona nadpłata świadczeń należnych z tego tytułu. Niemniej jednak powyższe nie może stanowić wystarczającej podstawy do potrącenia skoro w świetle umów o pracę kierowcom ryczałt taki był należny, ponadto bez dokładnego sprecyzowania nadpłaconych rzekomo z tego tytułu kwot. Tym samym brak było podstaw do uznania, iż dochodzone przez powodów świadczenia zostały im wypłacone a co za tym idzie zgodnie z art. 8 kp ich roszczenia winny zostać oddalone.

Znamiennym jest również, iż strona pozwana sprzeniewierzyła się prawom powodów negując zasady wypłaty ryczałtów choć sam w regulaminie wynagradzania pierwotnie odwoływał się do zasad powszechnie obowiązujących. Działanie pracodawcy w tym zakresie było podyktowane jego jednostronnym interesem. Stąd też powołanie się przez pozwanego na nadużycie przez powodów prawa podmiotowego do dochodzenia należnych roszczeń, w tym stanie rzeczy nie może zostać zaakceptowane. Brak więc podstaw do uznania, że pozwany pracodawca, winien korzystać z ochrony wynikającej z art. 8 kp.

Reasumując żaden z zarzutów apelacji nie jest trafny. W kontekście powyższych rozważań - Sąd Okręgowy przyjął, iż prezentowana w apelacji argumentacja w całości jest chybiona i jako taka nie może się ostać. Sąd Rejonowy w sposób właściwy przeprowadził postępowanie, dokonał prawidłowej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i na tej podstawie, zgodnie z obowiązującymi normami prawa materialnego, trafnie wywiódł, iż wniesione powództwo w związku z brakiem zapłaty ryczałtów za noclegi odbywane w ramach zagranicznych podróży służbowych, w przystosowanej do tego kabinie samochodu ciężarowego zasługiwało na uwzględnienie.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację strony pozwanej, jako bezzasadną.

O zwrocie kosztów zastępstwa procesowego za II instancję w stosunku do każdego z powodów orzeczone na podstawie art. 98 kpc. oraz § 10 ust. 1 pkt. 1 w zw. z § 9 ust. 1 pkt. 2 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804).